

Don Žuanas,
arba Akmeninis svečias

Penkių veiksmų komedija

VEIKĖJAI

DON ŽUANAS – don Lui sūnus

SGANARELIS – don Žuano tarnas

ELVIRA – don Žuano žmona

GUSMANAS – Elviros arklininkas

DON KARLOSAS } Elviros broliai

DON ALONSAS }

DON LUI – don Žuano tėvas

ŠARLOTĖ } valstietės

MATIURINA }

PJERO – valstietis

KOMANDORO statula

LAVJOLETAS } don Žuano liokajai

RAGOTENAS }

PONAS DIMANŠAS – pirklys

LARAME – samdomasis žmogžudys

ELGETA

Don Žuano PALYDOVAI

Don Karloso ir don Alonso PALYDOVAI

ŠMĖKLA

Veiksmas vyksta Sicilijoje

PIRMAS VEIKSMAS

I SCENA

SGANARELIS, GUSMANAS

SGANARELIS (*laikydamas rankoj tabokinę*). Tegu sau ką tik nori sako Aristotelis ir visa filosofija – niekas pasaulyje neprilygs tabokai; tai visų taurių žmonių aistra, ir jei kas gyvena be tabokos, – tai neverta nė gyventi; ji, matai, ne tik pradžiugina ir pravalo žmogaus smegenis, bet taip pat ugdo sieloj dorybes ir pratina žmogų prie taurumo. Argi nematot: kai žmogus šniaukia taboką, tai su koku paslaugumu vaišina ja visus aplinkui ir kaip smagu jam dalyti ir dešinėn, ir kairėn, ir kur jisai būtų! Tada nelauki nė kol paprašys, pats prisistatai, taikindamasis prie kito norų: tai mat iš tikrųjų taboka įkvepia padorumo ir garbingumo jausmų visiems, kurie ją šniaukia! Bet pakaks apie šį dalyką, grįžkim prie savo šnekos. Vadinasi, mielas mano Gusmanai, tavo ponia, dona Elvira, labai nustebusi dėl mūsų išvykimo, tuojau susiruošė mus vytis, ir sakai, kad mano ponas taip pavergė jos širdį, jog ji nė gyventi nebegalės, jei nesuras jo. Ar nori, kad tau pasakyčiau, čia kalbant, čia paliekant, ką aš apie tai galvoju? Manau, kad jai bus prastai atlyginta už jos meilę, kad iš jos važiavimo į šį miestą maža tebus naudos ir kad jūs tiek pat būtumėt laimėję, visai nesijudindami iš vietos.

GUSMANAS. Tai sakyk, meldžiamasis Sganareli, kas gi yra, kodėl tu

taip blogai pranašauji? Gal jis tau širdį atvėrė ir pasisakė, kad jis munis jau atšalęs ir dėl to turėjęs išvažiuoti?

SGANARELIS. Na ne, bet aš mat esu visko prisižiūrėjęs ir žinau maždaug dalykų eigą, tai ir be jo sakymo galėčiau beveik kirsti lažybų, kad reikalai krypta šitaip. Galbūt apsiriksiu, bet, šiaip ar taip, tokiuose dalykuose patirtis man ką ne ką nušviečia.

GUSMANAS. Kaip, nejaugi šis nelauktas išvykimas reikštų don Žuano neištikimybę? Ir jis galėtų šitaip nuskriausti skaisčią, karštą donos Elviros meilę?

SGANARELIS. Ne, tai dėl to, kad jis dar jaunas ir kad neturi drąsos.

GUSMANAS. Ir tokios aukštos kilmės vyras galėtų taip niekšingai pasielgti?

SGANARELIS. Tai dabar! Aukštos kilmės! Tas tai niekis. Aukšta kilmė – jam ne kliūtis.

GUSMANAS. Betgi šventi santuokos ryšiai jį saisto.

SGANARELIS. Ė, Gusmanai, tu vargše mano drauge, tikėk manimi – nežinai dar tu, kas per žmogus yra don Žuanas.

GUSMANAS. Tai jau iš tikrųjų nebežinau, kas jis per žmogus, jei teisybė, kad jis mus šitaip suvedžiojo; ir man tiesiog neišneša galva, kaip tai jis po tokios meilės, po tokio nekantravimo, po tiekos įkyrių keliaklupsčiavimų, apžadų, dūsavimų ir ašarų, po tiekos aistringų laiškų, karštų, iškilmingų tikinimų ir nesuskaičiuojamų priesaikų, pagaliau po tokios aistros įsidegimo ir pašėlimo, jog net šventų vienuolyno sienų nebepaisė, kad tikrai užvaldytų sau doną Elvirą, – tai jau, sakau, nebesuprantu, kaip po to visko jam širdis leidžia laužyti savo žodį.

SGANARELIS. Man nesunku jį suprasti, ir jei tu pažintum tą ponaitį, tai matytum, jog tatau jam visiškai lengva. Aš nesakau, kad jis nebemyli donos Elviros, nesu dar tuo įsitikinęs: tu gi žinai, kad aš, jo palieptas, atvykau čia pirma jo, o jis nuo savo atvykimo dar nė sykio su manim nekalbėjo; tikrai dėl visa ko pasakau tau *inter nos*, kad mano ponas, don Žuanas, – tai didžiausias piktadarys, kokį kada nors žemė nešiojo, tai pasiutėlis, šuva, velnias, turkas, eretikas, kuris netiki nei į dangų, nei į

pragarą, nei į vilkolakį, kuris mauroja sau gyvenimo keliu kaip paskutinis galvijų, tai Epikūro kiaulė, tikras Sardanapas, kurs nenori klausyti jokių krikščioniškų pamokymų ir visa, į ką mes tikime, laiko vienuis blėniais. Tu sakai, jis su tavo ponija susituokęs: būk tikras, jog dėl savo aistros jis dar ne tai galėtų padaryti – jis susituoktų ir su tavimi, ir su jos šunimi, ir su jos katinu! Susituokti jam nieko nereikia; juk jis šituos spąstus tik ir vartoja gaudyti gražuolėms, o vesti tai jam tik duokš: ponija, panelė, miestietė, kaimietė – visos jam tinka, nė viena nei per karšta, nei per šalta; ir jei aš tau imčiau skaičiuoti vardais, ką jis buvo vedęs įvairiose vietose, tai pokalbis užtruktų iki vakaro. Tu apstulbai, tu išblyškai nuo tokios kalbos, bet čia tėra tiktai jo paveikslo apybraiža, o norint portretą užbaigti, gerokai dar reiktų tepti. Striukai drūtai kalbant, turės ištikti jį dangaus rūstybė kada nors, o aš tai mieliau tarnaučiau pačiam velniui negu jam, nes gaunu prisižiūrėti tokių baisybių, jog linkečiau jam jau nežinau kur atsidurti. Bet kai didelis ponas yra blogas žmogus, tai baises daiktas: aš privalau jam ištikimas būti, nors ir kažką jausčiau; baimė spiria mane būti stropų, tramdo mano jausmus ir verčia labai dažnai pritarti tam, kuo bjaurisi mano širdis. Štai jis vaikštinėja po rūmus – išsiskirkim. Tiktai klausyk: aš čia labai jau atviras buvau tau, per greit išsiplepėjau; bet jei kas nueis lig jo, tai aš taip stačiai ir pasakysiu, kad tu pamelavai.

II SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS

DON ŽUANAS. Koks čia žmogus kalbėjo su tavim? Man jis pasirodė panašus į gerąjį Gusmaną, donos Elviros tarną.

SGANARELIS. Tai jau kažkas maždaug panašu.

DON ŽUANAS. Kaip! Jis?

SGANARELIS. Jis pats.

DON ŽUANAS. O ar seniai jis šiame mieste?

SGANARELIS. Nuo vakar vakaro.

DON ŽUANAS. Ir ko jam čia prireikė?

SGANARELIS. Manau, jūs gi numanot gerai, kas jam galėtų rūpėti.

DON ŽUANAS. Turbūt mūsų išvykimas.

SGANARELIS. Žmogelis susikrimtęs be galo ir klausinėja mane, kas pasidarė.

DON ŽUANAS. O tu ką atsakei?

SGANARELIS. Kad jūs man dar nieko apie tai nesakėt.

DON ŽUANAS. Na, o ką tu pats galvoji apie tai? Kaip tau atrodo, kas čia yra?

SGANARELIS. Aš tai – prašom nepalaikyti už bloga – manau, kad jums jau kokia nors nauja meilė galvoje.

DON ŽUANAS. Tu taip manai?

SGANARELIS. Taip.

DON ŽUANAS. Iš tikrųjų tu neapsirinki, ir turiu tau prisipažinti, kad jau kita užėmė Elviros vietą mano mintyse.

SGANARELIS. Ak tu Dieve, juk aš pažįstu savo poną don Žuaną iki panagių, aš žinau, kad jūsų širdis meilės dalykuose – pati atmainingiausia visame pasaulyje; patinka jai vienus pančius mainyti į kitus, nemėgsta ji vienoj vietoj buvoti.

DON ŽUANAS. O sakyk, argi tu nepripažįsti, kad aš teisus, šitaip elgdamasis?

SGANARELIS. Ė, pone...

DON ŽUANAS. Na, na? Kalbėk.

SGANARELIS. Žinoma, kad jūs teisus, jeigu jūs taip norite, ir negalima prieštarauti; bet jeigu jūs taip nenorėtumėte, tada galbūt visai kas kita būtų.

DON ŽUANAS. Na gerai, aš tau leidžiu kalbėti ir iškloti, ką širdy turi.

SGANARELIS. Jei taip, tai, pone, pasakysiu jums drąsiai – aš nepriitariu jūsų elgesiui, ir, mano išmanymu, labai negražu taip švaistyti meilę į visas puses, kaip jūs darote.

DON ŽUANAS. Kaip! tu nori, kad mes prisirištume prie pačios pirmosios, kuri mus patraukia, kad atsisakytume pasaulio dėl jos ir jau

daugiau nė žiūrēt į nieką nežiūrėtume? Niekio sau užmačia – užriesti nosį dėl tariamo nuopelno, kad štai aš ištikimas, palaidoti save amžinai dėl vienos meilės ir pačioje jaunystėje numirti visoms kitoms gražuolėms, kurios galėtų mūsų žvilgsnį užburti! Ne, ne, pastovumas tinka tik juokingiems žmogeliams; visos gražuolės turi teisę mus žavėti, o jei kurią sutikai pirmutinę, tai dėl to ji negali neigti teisėtų pretenzijų, kurių kitos turi į mūsų širdis. O kai mane, tai grožis uždega visur, kur tik ji randu, ir aš lengvai pasiduodu tam saldžiam smurtui, kuriuo jis mus pagriebia. Jei ir esu kada susirišęs, tačiau meilė vienai gražulei negali mano širdies priversti, kad būčiau neteisingas kitoms; juk aš akis vis tiek turiu ir matau visų kitų geruosius privalumus, ir kiekvienai atiduodu duoklę ir nuolankumo pareiškimus, kurių reikalauja prigimtis. Kaip ten būtų, aš negaliu išverti, neatidavęs širdies tam, kas traukia akį, ir jei tikrai gražus veidelis iš manęs pareikalautų, tai, nors dešimtį tūkstančių širdžių turėčiau, – visas išdalyčiau. Matai, meilės potraukis, kai prasideda, turi neišaiškinamo žavumo, ir visas meilės smagumas – tai jos atmainingumas. Neapsakomai malonu vilioti jaunos gražuolės širdį visokiais palankumo reiškimais, matyti, kaip kasdien vis po truputį darai joje pažangą, jausmų viesulais, ašaromis ir atodūsiiais slopinti nekaltą gėdingumą sieloje, nenorinčioje padėti ginklų, žingsnis po žingsnio griauti visokias smulkias kliūtis, kurias ji mums stato, įveikinti skrupulus, kuriais ji didžiuojasi, ir pamažėli vesti ją ten, kur mums reikia. Bet kai jau sykį pasiekei, ko norėjai, tada nebėra nei ko pasakyti, nei ko trokšti, visas aistros gražumas išsekęs, ir mes užmingame tokios meilės ramybėje, jeigu koks naujas objektas nepabudins vėl mūsų geismų ir nesužadins širdies trokšti naujos pergalės. Žodžiu, nėra nieko saldesnio, kaip įveikti nepasiduodančią gražuolę, ir šiuo atžvilgiu mano ambicija yra kaip tų nukariautojų, kurie tolydžio skrajoja iš pergalės į pergalę ir neįstengia apriboti savo troškimų. Niekio nėra, kas galėtų užgesinti mano troškimų ugnį, aš jaučiu turįs širdį, galinčią mylėti visą pasaulį, ir kaip Aleksandras Makedonietis norėčiau, kad būtų daugiau pasaulių, kuriuose galėčiau praplėsti meilės užkariavimus.

SGANARELIS. Ak tu Dieve mano, kaip jums sekasi kalbėti! Tarytum atmintinai mokėdami – klojate kaip iš rašto.

DON ŽUANAS. O ką tu į tai pasakysi?

SGANARELIS. Dievaži, sakyti tai sakyčiau, tik nežinau, ką ir besakyti: jūs mat taip viską išdėstot, jog atrodo, kad jūsų teisybė, o tuo tarpu yra tikras dalykas, kad tai – neteisybė. Buvo man atėję į galvą gražių gražiausių minčių, tik šit jūsų kalba visas jas supainiojo. Tiek to šiuo tarpu, bet kitą sykį aš savo išrodymus susirašysiu, kad galėčiau pasiginčyti su jumis.

DON ŽUANAS. Gerai padarysi.

SGANARELIS. Bet, pone, ar jūs man leisit ir tada sakyti, kad mane bent kiek piktina jūsų gyvenimo būdas?

DON ŽUANAS. Kaip tai, koks gyvenimo būdas?

SGANARELIS. Labai geras. Bet, pavyzdžiui, matyti, kaip jūs kas mėnuo iš naujo vedate...

DON ŽUANAS. Argi gali būti kas maloniau?

SGANARELIS. Taip tai taip, aš manau, kad tai labai malonu ir įdomu, ir aš pats taip daryčiau, jei nebūtų nuodėmė; bet, pone, šitaip juoktis iš švento sakramento ir...

DON ŽUANAS. Na, na, tai mano reikalas su dangumi, ir mudu jį kaip nors išnarpliosim, be tavo pagalbos.

SGANARELIS. Dievaži, pone, daug sykių man teko girdėti kalbant, kad juoktis iš dangaus – prastas juokas ir kad laisvamaniams niekad gerai nesibaigia.

DON ŽUANAS. Nutilkite, ponas kvaily, jūs žinote, kad aš nemėgstu tų, kur man akis drasko!

SGANARELIS. Taigi aš jums nieko ir nesakau, Dieve saugok! Jūs juk žinote, ką darote, ir jei jūs esate netikintis, tai jūs turite tam pamato; tačiau yra pasaulyje tokių akiplėšų žmogynų, kurie ištvirkauja, patys nežinodami kodėl, ir laisvamaniauja dėl to, kad mano, jog tai labai jiems pritinka; ir jeigu aš turėčiau tokį poną, tai aš jam išrėžčiau stačiai, žiūrėdamas tiesiai į akis: „Kaip jūs drįstate šitaip juoktis iš dangaus, kaip jūs

nesudrebatė, šaipydamasis iš pačių švenčiausių dalykų? Tai jūs, mažas žemės kirminė, jūs, vabale niekingas (taip aš sakau tam savo įsivaizduotam ponui), susimanėte juokais versti tą, ką visi žmonės garbina. Gal jūs manote, kad jeigu jūs aukštos kilmės, jeigu jūsų perukas šviesus ir gražiai sugarbiniuotas, jeigu jūsų skrybėlė su plunksnomis, rūbas auksuotas ir kaspiniai ugnies spalvos (čia ne jums aš kalbu, o kitam), – tai gal jūs manote, – sakyčiau, – kad nuo to jūs gudresnis, kad jums viskas galima ir kad niekas nedrįs jums teisybės pasakyti? Tad sužinokite iš manęs, savo tarno, jog dangus vis tiek nubaudžia bedievius, anksčiau ar vėliau, jog netikusias gyvenimas užtraukia ir mirtį netikusią, ir...“

DON ŽUANAS. Cit!

SGANARELIS. Apie ką mes kalbamės?

DON ŽUANAS. Tu sakai, kad viena gražuolė pavergė mano širdį ir kad aš, jos kerų traukiamas, atsekiau ją į pat šį miestą.

SGANARELIS. Ir jūs, pone, nejaučiate čionai nė kiek baimės dėl komandoro, kurį jūs nužudėte prieš pusę metų?

DON ŽUANAS. Kodėl baimės? Argi aš ne pagal taisykles jį užmušiau?

SGANARELIS. Na tik pagal taisykles, kuo gražiausiai, čia jis nė pusės žodžio negali sakyti.

DON ŽUANAS. Aš buvau atleistas nuo bausmės dėl šito įvykio.

SGANARELIS. Taip tai taip, bet tas atleidimas gal neužgesino giminių bei draugų rūstybės, ir...

DON ŽUANAS. A, negalvokim apie tai, kas bloga mus gali ištikti, galvokim vien apie tai, kas mums gali malonumo suteikti. Mergina, apie kurią tau kalbėjau, yra sužieduotinė, ir neregėtai maloni; ją atsigabeno į šį miestą tasai pats žmogus, už kurio ji turi ištektėti, o aš atsitiktinai pamačiau tą porą įsimylėjusiųjų per trejetą ar ketvertą dienų prieš jų kelionę. Dar niekad nebuvau matęs, kad šitaip du žmonės kits kitu patenkinti ir rodytų kits kitam daugiau meilės. Jų švelni aistra, karšta ir abipusė, sujudino mane; man tai įsmigo į pat širdį, ir mano meilė prasidėjo nuo pavydo. Taip, iš pradžių aš negalėjau pakęsti, kad jiems taip gera dviese, paskui apmaudas man uždegė troškimus, ir aš ėmiau

vaizduotis, koks man būtų begalinis malonumas, jei galėčiau sudrumsti jų santarvę ir sutraukti jų ryšius, kurie žeidė mano jautrią širdį; tačiau iki šiol visos mano pastangosėjo veltui, ir aš griebiuosi jau paskutinės priemonės. Tasai būsimasis vyras rengia šiandien savo numylėtinei išskylą – pasiplaukioti jūroje; nors tau nieko nesakiau dar, bet mano jau viskas paruošta tam, kad mano meilė gautų atpildą – turiu laivelį, pasisamdžiau žmonių ir manau, kad su jais bus visai nesunku pagrobti gražuolę. SGANARELIS. Ach, pone.

DON ŽUANAS. Ką?

SGANARELIS. Čia jums labai gerai pasitaikė – jūs imatės kaip reikia: nieko nėra šiame pasaulyje maloniau, kaip save patenkinti.

DON ŽUANAS. Taigi tu pasiruošk vykti su manim ir pasirūpink atgabenti visus mano ginklus, kad paskui... (*Jis pamato doną Elvirą*) A! nemalonius susitikimas! Išdavike tu, ko nepasakei man, kad ji čia yra pati? SGANARELIS. Pone, jūs to neklausėte manęs.

DON ŽUANAS. Gal jai galvoj nebe gerai – net apdaro nepakeitė ir atėjo čionai su kelionės drabužiais!

III SCENA

DONA ELVIRA, DON ŽUANAS, SGANARELIS

DONA ELVIRA. Gal būsite toks geras, don Žuanai, teiktis bent pažinti mane? Gal aš galiu tikėtis, jog malonėsite bent atgręžti veidą į šią pusę?

DON ŽUANAS. Ponia, prisipažįstu – jūs nustebinote mane: aš nelaukiau jūsų šičia.

DONA ELVIRA. Taip, aš matau puikiai, kad jūs nelaukėte manęs ir esat iš tikrųjų nustebęs, tik visai ne taip, kaip aš tikėjau, ir pats būdas, kaip jūs tai parodėte, galutinai mane įtikino tuo, kuo aš visai nenorėjau tikėti. Nuostabus mano naivumas ir silpnumas mano širdies: ji vis abejojo neišitikimybė, nors šitiek turėjau įrodymų! Aš, prisipažįstu, buvau

tokia gera ar, greičiau, – tokia kvaila, jog norėjau apgauti save pačią ir stengiausi prieštarauti savo akims ir protui, jog yra kitaip, negu matau ir suprantu. Aš ieškojau pagrindo pareisinti atšalimui, kurį mano švelni meilė pajuto jumyse, ir pati prasimaniau daugybę padorių priežasčių tokiam staigiam jūsų išvykimui, kad tik jūs nebūtumėt kaltas tuo, kuo mano protas jus kaltino. Veltui mano teisingi įtarinėjimai tolydžio tikino mane, – aš neklausiau jų balso, kad jūs esąs piktadarys mano akyse, ir gėrėdamasi klausiau daugybės paikų pasvajų, kurios jus vaizdavo nekaltą mano širdžiai, bet pagaliau šis jūsų elgesys išskleidė man visas abejones, o jūsų akių žvilgsnis, kuriuo mane sutikote, pasakė man daugiau, negu aš norėčiau žinoti. Ir vis dėlto aš labai norėčiau iš jūsų lūpų išgirsti priežastis – dėl ko jūs išvykote. Taigi prašau kalbėti, don Žuanai, pažiūrėsime, kaip jūs mokate save teisinti.

DON ŽUANAS. Ponia, štai Sganarelis – jis žino, kodėl aš išvykau.

SGANARELIS. Aš? Pone, aš nežinau nieko, teikitės būti malonus.

DONA ELVIRA. Tiek to! Sganareli, kalbėkit; nesvarbu iš kieno burnos aš išgirsiu tas priežastis.

DON ŽUANAS (*duodamas ženklą prisiartinti Sganareliui*). Na, pasakok poniai.

SGANARELIS. Bet ką man pasakoti?

DONA ELVIRA. Prieikite gi, jei jums liepia, ir nors kiek paaiškinkite man to staigaus išvykimo priežastis.

DON ŽUANAS. Tu nekalbi?

SGANARELIS. Kad aš gi neturiu ko kalbėti; jūs juokus darote iš savo tarno.

DON ŽUANAS. Ar tu kalbėsi, ar ne?

SGANARELIS. Ponia...

DONA ELVIRA. Ką?

SGANARELIS (*atsigręžęs į savo poną*). Pone...

DON ŽUANAS. Jeigu tu...

SGANARELIS. Ponia! Užkariautojai, Aleksandras ir kiti pasauliai – štai mūsų išvykimo priežastis. Tai viskas, pone, ką aš galiu pasakyti.

DONA ELVIRA. Gal jūs, don Žuanai, malonėsite paaiškinti mums šias didžias paslaptis?

DON ŽUANAS. Ponia, atvirai kalbant...

DONA ELVIRA. Ach, kaip jūs nemokat gintis, – o dar būtumėt karaliaus dvariškis, praręs prie tokių dalykų! Man tiesiog gaila žiūrėti, kaip jūs nesmagiai jaučiatės. Ko gi jūs neprisidengiate veido prakilniu įžulumu? Ko neprisiekinate man, kad tebegyvenate tais pačiais jausmais, kad tebemylite mane niekad neregėtu karštumu ir kad vien mirtis tegalėtų jus atskirti nuo manęs? Ko nekalbate man, kad didžiausios svarbos reikalai privertė jus išvykti nieko man nepasakius, kad prieš savo valią turite čia kurį laiką išbūti, o man – nieko kito nedaryti, tik grįžti namo įsitikinusiai, jog jūs parvažiuosite iš paskos, kai tikrai galėsite; kad jūs, žinoma, degte degate troškimu susijungti su manim ir kad atsiskyręs nuo manęs jūs kenčiate taip, kaip kenčia kūnas, atskirtas nuo sielos? Štai kaip jums reikia gintis, o ne stovėti sumišusiam kaip jūs dabar.

DON ŽUANAS. Prisipažįstu, ponია, aš nesugebu veidmainiauti, aš – žmogus tiesios širdies. Aš nekalbėsiu, kad tebegyvenu tais pat jausmais jums ir kad degu troškimu susijungti su jumis, nes juk išaiškėjo pagaliau, kad aš išvykau tik norėdamas pabėgti nuo jūsų – ne dėl tų priežasčių, kurias jūs gal vaizduojatės, bet grynai dėl sąžinės balso ir matydamas, kad nebegalėsiu toliau su jumis gyventi be nuodėmės. Aš ėmiau baimintis, ponია, – atsivėrė mano dvasios akys, ir aš išvydau, ką padariau. Apsigalvočiau, kad aš gi, norėdamas jus vesti, pagrobčiau jus iš vienuolyno, kad jūs sulaužėte apžadus, kurie jus saistė, ir kad dangus yra labai pavydus tokiu atveju. Atgaila mane apėmė, aš ėmiau bijoti dangaus keršto. Man pasirodė, kad mūsų santuoka yra vien pridengta paleistuvystė, kad mus gali ištikti nemalonė iš aukštybių ir galiausiai kad aš turiu stengtis jus užmiršti ir duoti jums galimybę grįžti prie savo pirmųjų pačių. Argi jūs, ponია, priešintumėtės šitokiai dievobaimingai minčiai ir norėtumėte, kad aš, pasilaikydamas jus, susivaidyčiau su pačiu dangumi; nejaugi...

DONA ELVIRA. Ach, nevidone! Štai kada aš tave pažinau kiaurai – tik, savo nelaimei, po laiko, ir iš to pažinimo man – nieko kito, kaip tik

daugiau skausmo; bet tu žinok, kad tavo nusikaltimas neliks nenubaustas ir kad tas pats dangus, iš kurio tu šaipaisi, mokės tau atkeršyti už tavo išdavystę.

DON ŽUANAS. Sganareli – dangus!

SGANARELIS. Tai jau! Dangus tokiems kaip mes, tai tik pašvilpt.

DON ŽUANAS. Ponia...

DONA ELVIRA. Gana! Nebenoriu daugiau nieko klausyti, net kaltinu save, kad ir taip per daug klausiau. Tai žemas dalykas – leisti, kad tau dar aiškintų tavo gėdą; dėl tokių kalbų kilnios širdys sulig pirmu žodžiu pareiškia tvirtą savo nusistatymą. Nelauk, kad aš čionai imčiau priekaištauti ir plūstis, – ne, ne, mano pyktis ne toks, kad švaistytųsi tuščiais žodžiais, jis visą savo aistrą sukaups kerštui. Dar tau kartą pasakysiu: dangus nubaus tave, priesaikų laužytojau, už nuoskaudą, kur tu man padarei, ir jei tu dangaus nė kiek nebijai, tai bijok bent įžeistos moters pykčio. (*Išeina*)

SGANARELIS (*į šalį*). O, kad jam sąžinė prabilėtų!

DON ŽUANAS (*trumpai pagalvojęs*). Dabar pagalvokim, kaip įvykdyti mūsų meilės planą.

SGANARELIS (*vienas*). O, kokiame baisiam šeimininkui aš turiu tarnauti!

ANTRAS VEIKSMAS

I SCENA

ŠARLOTĖ, PJERO

ŠARLOTĖ. Tai laimė, Pjero, kad tau pasitaikė ten būti.

PJERO. Po šimts pypkių, taigi mažai betrūko, kad jie abu būtų prigręę gražių gražiausiai.

ŠARLOTĖ. Matyt, juos šio ryto vėtra apvertė jūroj, ar ne?

PJERO. Pala, pala, Šarlote, aš tau viską apsakysiu, nuo pradžios, kaip ten buvo, nes mat aš, kaip sakoma, juos pirmasis pamačiau, aš pamačiau pirmasis juos. Žodžiu sakant, mes buvom jūros pakrantėj, aš ir storulis Lukas, ir mes žaidėm – išdykavom: svaidėmės grumstais viens kitam į galvą; tu juk žinai, storulis Lukas mėgsta išdykauti, aš irgi kai kada paišdykauju. Tai mes taip išdykavom, išdykavom, ir tik žiūriu aš – toli, toli kažkas kepėstuojasi po vandenį ir tartum į mus plaukia taip – ūžt, ūžt. Aš tą mačiau labai gerai, ir staiga tik žiūriu, kad nieko nebematau. „Ei, Lukai, – sakau, – man rodos, ten žmonės plaukia.“ – „Eik, eik, – sako jis man, – tu gal matei kada katę dvesiant, tai tau akyse tavaruoja.“ – „Dievaži, – sakau aš jam, – netavaruoja man akyse, ten – žmonės.“ – „Nieko tenai nėra, – sako jis, – tau tik valktis ant akies.“ – „Nori, – sakau, – deramės: neturiu aš valkčio, – sakau, – o ten, – sakau, – du žmonės, ir plaukia į mus.“ – „Nė velnio! – sako jis, – deramės: nieko tenai nėra.“ –

„Na, – sakau, – kertam iš dešimties sū, kad yra?“ – „Gera, – sako, – kertam, ir še pinigų padėdą į sąlažybą“, – taip jisai sako. O aš tai kvailas nebuvau, nė galva neapsisuko, – aš tikrai greit blinkt ant žemės keturis pinigukus paryžinius ir dar penkis tureninius, – viens du, ir baigta, va taip, kaip stiklą vyno išmaukti; aš, matai, karštas labai, bet čia aš žinojau, ką darau, niekis! Žodžių sakant, tik spėjau pinigų padėti, – ir jau matom aiškiai du žmones, ir jie moja mums, kad eitume ištraukti jų, – tai aš tuojau sąlažybą capt – ir į kišenę. „Ei, Lukai, – sakau, – matai, jie šaukiasi mūsų, einam gelbėti.“ – „Ne, – sako, – aš pralošiau dėl jų.“ Na, tai aš ėmiau jį gėdinti, prikalbinėti – šiaip buvo, taip buvo, bet pagaliau susėdome į valtį ir vargais negalais ištraukėme juos iš vandens, o daugiau parsivedėme juos namo, prie ugnelės, ir daugiau jie nusitaisė nuogi ir džiovinosi, o daugiau susirado dar du iš tos pačios šurtvės, tai tie patys išsigelbėjo, o daugiau atėjo pas mus Matiurina, ir jie ėmė mirkčiotis su ja; tai va, Šarlote, kaip iš tikro viskas tenai buvo.

ŠARLOTĖ. Tu, Pjero, man sakei, rodos, kad jų vienas kaip ir iš geresnių žmonių būsiąs?

PJERO. Taip, tai – šeimininkas. Jis, matyt, yra koks nors didelis didelis ponas, nes jo rūbai visi auksu tviska, nuo viršaus ligi apačios; o tie, kur jam tarnauja, tie ir patys ponai; o vis tiek, kad ir labai didelis ponas, o būtų prilakęs gražių gražiausiai, jeigu ne mes.

ŠARLOTĖ. Sakyk tikrai!

PJERO. Dievaži! Tikriausiai jau jam būtų po visam.

ŠARLOTĖ. Ir jis dar tebėra nuogas pas tavę, Pjero?

PJERO. Ne ne, jie apvilko jį vėl, bematant. Ai Dieve, aš dar niekad nebuvau matęs šitaip velkantris: kiek ten klostelių, paraukimų, o sagučių kiek tiems ponams dvariškiams! Aš ten pasiklysciau tarp jų tikriausiai, ir kai pamačiau – tik akis išverčiau. Žinai, Šarlote, jie nešioja tokius plaukus, kur nesituri ant galvos, ir jie užsimaukšlina juos nelyginant išsipūtusią kepurę iš pluoštų. Jų marškinių rankovės tokios, jog mudu abudu, tu ir aš, galėtume pareiti. Vietoj kelnų jie nešioja tokią prikyštę, o jos platybė! – kaip nuo čia ligi Velykų; vietoj liemenės nešioja biznas

trumpikes, nesiekiančias nė ligi bambos, o vietoj apikaklės – plati kakla-skarė, nertinė, su keturiais dideliausiais kutosais, karančiais ant pilvo. Dar jiems ant rankogalių yra tokios kaip ir apikakliukės iš mezginių, o ant kojų – tikros statinės visokių galionų, o visur – tiek kaspinių, tiek kaspinių, jog net gaila. Net korpės – ir tos apkarstytos kaspinais nuo vieno galo ligi kito, ir jos taip padirbtos, jog aš su jomis sprandą nusi-sukčiau.

ŠARLOTĖ. Oi Pjero, žinai, man būtinai reikia eit pasižiūrėti jų.

PJERO. Bet tu palauk, Šarlote, paklausk, ką aš tau dar pasakysiu.

ŠARLOTĖ. O ką taip? Sakyk!

PJERO. Matai, Šarlote, man reikia, kaip žmonės sako, širdį tau atverti. Aš tave myliu, tu tai žinai gerai, ir aš noriu tave vesti; tikrai, dievaži, aš nepatenkintas tavimi.

ŠARLOTĖ. Kodėl? Kas kliūva?

PJERO. Ogi tas, kad tu mane labai į nuliūdimą varai.

ŠARLOTĖ. Kaip jau ten aš varau?

PJERO. Ogi va – tu nemyli manęs.

ŠARLOTĖ. Ai, ai! tikrai tiek?

PJERO. Taip, taip, bet ir tiek užtenka ligi valiai.

ŠARLOTĖ. Vargė tu mano, – Pjero, taigi tu man sakai ir sakai vis tą patį.

PJERO. Aš tau sakau vis tą patį, užtat kad ir tebėra vis tas pats, o jei nebūtų vis tas pats, tai negi aš tau sakyčiau vis tą patį.

ŠARLOTĖ. Bet ko gi tau reikia? Ko tu nori?

PJERO. Še tau po paibeliais – gi kad tu mane mylėtum.

ŠARLOTĖ. O argi aš tavęs nemyliu?

PJERO. Ne, tu nemyli manęs, – tikrai aš darau ką begalėdamas, kad mylėtum. Aš tau perku kaspinus iš visų prekeivių, kokie tik čia pasisuka, ir nė pusės žodžio nesakau, aš įmanyčiau galvą nususukti, belaipiodamas tau strazdų iš gūžtų rankioti, aš samdau muzikantus, kad pagriežtų per tavo vardines, ir viskas, viskas – kaip galva į sieną. Tai matai, taip negražu ir negerai – nemylėti žmonių, kurie mus myli.

ŠARLOTĖ. Ak, mano Dieve, bet aš tave irgi myliu.

PJERO. Taigi, kaipgi, nieko sau mėlė.

ŠARLOTĖ. O kaip tu nori, kad aš mėlėčiau?

PJERO. Aš noriu, kad mėlėtum kaip visi žmonės, kai myli kaip reikiant.

ŠARLOTĖ. Tai argi aš tave ne kaip reikiant myliu?

PJERO. Na ne, jau kai myli, tai ir matyti, kad myli, ir ko tik nepridaro tam, ką myli iš širdies. Pasižiūrėk į tą storulę Tomasą, kur įsispoksojusi į jaunąjį Robeną – vis jį aplink jį trainiojasi, vis jį erzina, ramybės niekad neduoda. Vis tai gnybtelėja praeidama, tai per pakaušį šliopterėja, o anądien jis sėdėjo, tai jį ištraukė iš po jo suoliuką, ir jis išsitiesė visu ūgiu ant žemės. Tai mat! Tai va, iš ko matyti, kad žmonės mylisi; o tu – tu man žodelio nepasakai niekad, tu visada stovi sau, kaip koks kelmas nelyginant, ir aš galiu bent dvidešimtį kartų eiti pro šalį, tu nepasikrutinsi ir nė mažiausio niukso neužduosi man, ir nepasakysi nieko. Po paibeliais! Negerai šitaip, galų gale – tu per šalta!

ŠARLOTĖ. Tai ką nori, kad aš daryčiau? Toks mano prigimimas, negi aš perdirbsiu save.

PJERO. Ė, ką čia prigimimas – jau kai myli, tai vis kaip nors parodo žmogus.

ŠARLOTĖ. Pagaliau aš tave myliu, kiek įstengiu, o jei tau dar negana, tai gali sau mėlėti kurią kitą.

PJERO. Še tau kad nori! Argi to man reikia? Po šimts pypkių! Jei tu mane mėlėtum, argi taip kalbėtum?

ŠARLOTĖ. Tai ko tu man kvaršini galvą?

PJERO. A, kad tave! Ką aš tau blogo padariau? Aš gi nieko daugiau nenoriu, kaip tik trupučiuko meilumo.

ŠARLOTĖ. Gerai, bet tu palauk, neragink manęs taip labai; galbūt tas atsiras vienukart, nė negalvojant.

PJERO. Kad taip, tai duokš ranką, Šarlote.

ŠARLOTĖ. Gerai, te.

PJERO. Tik prižadėk, kad tu pasistengsi labiau mėlėti mane.

ŠARLOTĖ. Stengsiuos, kiek galėsiu, bet reikia, kad ateitų savaime. Pjero, ar čia tasai ponas?

PJERO. Taip, jis.

ŠARLOTĖ. Ai ai ai, koks dailus! Ir kaip būtų gaila, jei būtų prigėręs!

PJERO. Aš tuojuu grįšiu, aš tik išgersiu pusbutelį vyno – pasistiprinsiu šiek tiek po visų vargų.

II SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS, ŠARLOTĖ

DON ŽUANAS. Nepavyko mums, Sganareli, ir toji netikėta vėtra apvertė aukštyn dugnu ne tik mūsų laivelį, bet ir visą sumanymą; bet, teisybę tau pasakius, valstietė, su kuria ką tik persiskyriau, atsveria tą nelaimę – ji tokia žavinga, jog manyje jau ima blėsti sielvartas dėl mūsų nesėkmės. Šita širdelė neturi man pasprukti, ir aš jau spėjau ją nuteikti taip, kad man netektų ilgai kankintis ir dūsauti.

SGANARELIS. Pone, prisipažįstu, stebiuosi aš jumis. Vos vos ištrūkom iš mirties pavojaus, o jūs, užuot dėkojęs dangui už tokią jo malonę, jau vėl stengiatės užsitraukti jo rūstybę savo įprastinėmis užmačiomis ir meilės nuodėmėmis... (*Pamatęs Don Žuaną jam grasinant*) Tyla! Nenaudėli tu šioks toks, tu nežinai, ką kalbi, o šit ponas žino, ką daro, taigi...

DON ŽUANAS (*pamatęs Šarlotę*). Ach, ach! Iš kur atsirado ši antroji valstietė, Sganareli? Ar tu matei kada gražesnę? Ir sakyk, ar ji ne tokia pat graži kaip anoji?

SGANARELIS. Tai jau taip! (*I šalį*) Jau vėl nauja komedija!

DON ŽUANAS. Iš kur, gražuole, man ta laimė – šitoks malonus susitikimas? Nejaugi šiame kaimo užkampyje, tarp medžių ir uolų, galima rasti merginų tokio dailumo kaip jūs?

ŠARLOTĖ. Kaip matote, pone.

DON ŽUANAS. Jūs iš šito kaimo?

ŠARLOTĖ. Taip, pone.

DON ŽUANAS. Ir jūs čia gyvenate?

ŠARLOTĖ. Taip, pone.

DON ŽUANAS. Kuo jūs vardu?

ŠARLOTĖ. Šarlotė, pone.

DON ŽUANAS. Ach, gražumas merginos! Ir akys! Taip ir sminga į širdį.

ŠARLOTĖ. Pone, man gėda darosi.

DON ŽUANAS. Ach, tenebūnie gėda klausyti, kai jums tiesą kalba! Sganareli, ką tu pasakysi? Kur tu rasi ką nors žavingesnio? Pasisukite truputėlį, būkite maloni. Ach, talijos gražumas! Galvą malonėkite truputėlį aukščiau, labai prašyčiau. Ach, veido dailumas! Atmerkite akis visiškai. Ach, kokios jos skaisčios! Kad taip galėčiau jūsų dantis pamatyti, labai prašyčiau. Ach, juk jie sutverti meilei! Ir tos lūpos – kaip jos vilioja! Aš visiškai sužavėtas – nemačiau niekad tokios gražios merginos. ŠARLOTĖ. Bepigu jums, pone, šnekėti, bet tik aš nežinau, gal jūs juokiatės iš manęs.

DON ŽUANAS. Aš – juoktis iš jūsų?! Dieve apsaugok! Aš jus per daug myliu, kad galėčiau meluoti, – aš tai kalbu iš širdies gilumos.

ŠARLOTĖ. Labai esu jums dėkinga, jeigu taip.

DON ŽUANAS. Nėr už ką dėkoti. Už viską, ką aš jums sakau, jūs turit būti dėkinga tikrai savo grožiui.

ŠARLOTĖ. Pone, visa tai – per daug man gražiai pasakyta, jau man ir išmanymo nebepakanka atsakyti jums.

DON ŽUANAS. Sganareli, pažiūrėk į tas rankas.

ŠARLOTĖ. Fi, pone, jos juodos kaip nežinau kas.

DON ŽUANAS. A, ką jūs sakot! Tai – gražiausios pasaulyje rankos; leiskite man jas pabučiuoti, prašau.

ŠARLOTĖ. Pone, per daug garbės jūs man teikiate savo žodžiais. Jeigu būčiau žinojusi iš anksto, kad taip bus, tai būtinai jas būčiau nušveitusi sėlenomis.

DON ŽUANAS. O pasakykite, gražioji Šarlote, juk jūs turbūt dar netekėjusi?

ŠARLOTĖ. Ne, pone, bet jau greit ištekęsiu už Pjero, kaimynės Simonetės sūnaus.

DON ŽUANAS. Kaip! Kad tai šitokia kaip jūs mergina taptų paprasto valstiečio žmona?! Ne, ne, tai būtų išniekinimas šitokio grožio, o jūs gimusi ne kaimo gyvenimui; jūs tikrai esate verta geresnės lemties, ir dangus, tatai žinodamas, tyčia mane atvedė čionai, kad suardyčiau jūsų vestuves ir prideramai įvertinčiau jūsų žavumus; mat aš, gražioji Šarlote, myliu jus visa širdimi, ir tik nuo jūsų priklausys, ar aš galėsiu ištraukti jus iš šios niekingos vietos ir įkurdinti tokioje padėtyje, kokioje jūs esate verta būti. Mano meilė įsiliepsnojo, be abejonės, per staiga; bet ką gi, iš tikro, Šarlote, – tai jūsų neregėto grožio pasekmė, – jus per ketvirtį valandos pamilsti taip, kaip kitos nepamiltum nė per pusę metų.

ŠARLOTĖ. Taigi šit, pone, aš nežinau, kaip man daryti, kai jūs taip kalbate. Ką jūs šnekate, tas man patinka, ir aš baisiai norėčiau tikėti jumis; bet man visada sakė žmonės, kad ponais tikėti negalima ir kad tokie, kaip jūs, dvariškiai, visi esą suvedžiotojai: jiems kad tik suvilioti mergaitę.

DON ŽUANAS. Aš – ne iš tokių žmonių.

SGANARELIS (*į šalį*). Na jau!

ŠARLOTĖ. Matote, pone, nedidelis džiaugsmas mergaitei – suviliotai likti; aš esu vargšė valstietė, bet branginu dorą ir bemeilyčiau geriau mirti, negu dorą sutepti.

DON ŽUANAS. O, argi mano širdis būtų tiek bjauri, kad suviliotų šitokią merginą?! Nejaugi aš būčiau toks niekšas, kad suteptčiau jus? Ne, ne, tam aš per daug sąžiningas. Aš jus myliu, Šarlote, nuoširdžiai, be jokios klastos; ir kad jums parodyčiau, jog kalbu teisybę, – žinokite: aš neturiu kitos minties, kaip tik – vesti jus. Norite dar stipresnio liudijimo? – Štai: esu pasiryžęs tuoktis, kada tik jūs norite, o savo duoto žodžio liudininku imu žmogų, kuris štai čia stovi.

SGANARELIS. Ne, ne, nesibaiminkite – jis tuoksis su jumis, kiek tik jūs norėsite.

DON ŽUANAS. Ach Šarlote, matau, kad jūs manęs dar nepažįstate. Jūs darote man didelę neteisybę, spręsdama apie mane pagal kitus; ir nors yra pasaulyje suvedžiotųjų, žmonių, kuriems tik ir terūpi vilioti mergaites, bet mane jūs turite išskirti iš jų skaičiaus ir nė kiek neabejoti

mano žodžių teisingumu; o, be to, jūsų grožis apdraudžia jus nuo visko. Tokio gražumo mergaitei kaip jūs neturi nė į galvą ateiti panašūs būgštavimai; tikėkite manimi, jūs net nepanaši į tokią merginą, kurią galima būtų suvedžioti, o dėl savęs, tai prisiekiu jums, jog perverčiau sau širdį tūkstantį kartų, jei man užeitų bent mažiausia mintis apgauti jus.

ŠARLOTĖ. Dieve mano! Nežinau, ar jūs kalbate tiesą, ar ne, bet jums išeina taip, kad norisi jums tikėti.

DON ŽUANAS. Jei jūs patikėsite manimi, jūs įvertinsite mane teisingai, o aš kreipiuosi vėl į jus su savo pasiūlymu. Jūs priimsite jį? Sutiksite būti mano žmona?

ŠARLOTĖ. Taip, jeigu tik mano teta sutiks.

DON ŽUANAS. Tai duokit šen ranką, Šarlote, nes jūs pati sutinkat.

ŠARLOTĖ. Tiktai jau, pone, nesuvilkite manęs, maldauju jus; tai būtų nuodėmė jūsų sąžinei, nes jūs matote gi, kokia aš pasitikinti.

DON ŽUANAS. Kaip?! Jūs dar vis abejojate mano nuoširdumu? Norit, aš duosiu jums pačias baisiausias priesaikas? Tegu dangus...

ŠARLOTĖ. Vai Dieve, nereikia priesaikos, aš tikiu jumis.

DON ŽUANAS. Tad pabučiuokite mane nors kartelį – tai bus jūsų žodžio garantija.

ŠARLOTĖ. Oi pone, labai prašau palaukti, kol būsim po jungtinių, tada tai jau kad bučiuosiu jus, tai bučiuosiu – kiek tiktai norėsit.

DON ŽUANAS. Ką gi, gražioji Šarlote, jūsų valia – mano valia; tiktai duokit man ranką ir leiskit tūkstančiais bučinių išreikšti man savo ekstazę, kurią aš išgyvenu...

III SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS, PJERO, ŠARLOTĖ

PJERO (*puldamas į jų tarpą ir atstumdamas šalin don Žuaną*). Na, na, pone, pamažu, meldžiamasis; per daug jau įkaitot, kad kartais nesusirgtumėt karštine.

DON ŽUANAS (*žiauriai atstumdamas Pjero*). Kas čia dar per akiplėša?
 PJERO. Pamažu, sakau, ir nekibkit prie mūsų sužieduotinių.
 DON ŽUANAS (*vėl atstumdamas Pjero*). Žiūrėk dar, kaip rėkia!
 PJERO. Tai kas velnias! Dar stumdysis čionai!
 ŠARLOTĖ (*imdama Pjero už rankos*). Pjero, nusileisk, tegu.
 PJERO. Ką? Kaip – nusileisk? Aš nenoriu!
 DON ŽUANAS. A!
 PJERO. Kad tu surūgtum! Jeigu jūs ponas, tai galit ateiti čia ir glamonėti mūsų bobas pačioje mūsų panosėje? Eikit glamonėti savųjų.
 DON ŽUANAS. Šitaip?
 PJERO. Šitaip!
Don Žuanas duoda jam antausį
 Po velnių, jūs nemuškit manęs!
Dar antausis
 O! Tai kas perkūnas?!
Dar antausis
 Kad tu skradžiais!
Dar antausis
 Kad tu sudegtum! Kad tu pasiustum! Į ką čia panašu – žmones mušti!
 Ar tai šitokia padėka, kad išgelbėjau, nedaviau prisprogti?!
 ŠARLOTĖ. Pjero, tu nepyk.
 PJERO. Kaip tai – nepyk! O tu – esi begėdė, jei duodiesi, kad aplink tavę sparną rėžtų.
 ŠARLOTĖ. Oi Pjero, – čia ne tas, ką tu manai: šis ponas nori mane vesti, o tau nėra ko niršti.
 PJERO. Še tau, po paraliais! Taigi tu – man pasižadėjusi!
 ŠARLOTĖ. A, tai ne bėda, Pjero; jei tu mane myli, tai apsidžiaugti turėtum, kad aš ponia būsiu.
 PJERO. Kad tu kiaurai – niekados! Man verčiau, kad tu pastiptum, negu už kito išeitum.
 ŠARLOTĖ. Niekis, niekis, Pjero, nebėdok, jei aš būsiu ponia, tai pataikysiu ir tau, kad ko geresnio tektų, – tu neši pas mus sviestą, sūrį parduoti.

PJERO. Eik tu po velniais! Nieko aš tau nenešiu, kad ir dvigubai mokėtum. Tai jau, vadinasi, tu klausai, ką jis sako? Ėhė, po paibeliais! Jei taip būčiau žinojęs pirmiau, tiek aš jį būčiau ir traukęs iš vandens – dar per galvą būčiau irklų gerai užvažiuavęs.

DON ŽUANAS (*artindamasis prie Pjero, ketindamas jį mušti*). Ką, ką jūs sakote?

PJERO (*slepiasi už Šarlotės*). Po šimts pypkių! Aš nebijau nieko!

DON ŽUANAS (*eina į tą pusę, kur Pjero*). Na, palaukš gi!

PJERO (*sprunka į kitapus Šarlotės*). O man nusispjaut!

DON ŽUANAS (*vejasi Pjero*). Pažiūrėsim!

PJERO (*vėl slepiasi už Šarlotės*). Mačiau aš daug tokių.

DON ŽUANAS. Oho!

SGANARELIS. Ė, pone, palikite tą vargšą žmogelį! Nuodėmė tokių mušti. Klausyk, tu berniukėli: cik tu sau iš čia ir nieko jam nebesakyk.

PJERO (*praeina pro Sganarelį ir sako išdidžiai don Žuanui*). O aš jam pasakysiu, aš jam!

DON ŽUANAS (*kelia ranką, ruošdamasis duoti antausį Pjero, tasai linktelėja, ir antausis tenka Sganareliui*). O aš jus pamokysiu!

SGANARELIS (*žiūri į pasilenkusį, išvengusį antausio, Pjero*). Na ir sukčius!

DON ŽUANAS. Va ir gavai už savo gerą širdį.

PJERO. Po paibeliais! Tuoju einu ir pasakau jos tetai apie visus šituos darbelius.

DON ŽUANAS. Pagaliau štai aš būsiu laimingiausias iš visų žmonių, ir nėr pasauly tokių brangenybių, į kurias aš mainyčiau savo laimę. Kiek malonumų laukia manęs, kai jūs tapsite mano žmona ir kai...

IV SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS, ŠARLOTĖ, MATTURINA

SGANARELIS (*pamatęs Matturiną*). Ai, ai!

MATIURINA (*don Žuanui*). Pone, ką jūs čia veikiate su Šarlote? Gal jūs jai taip pat apie meilę kalbate?

DON ŽUANAS (*Matiurinai*). Ne, atvirkščiai, tai ji man išreiškė troškimą tapti mano žmona, o aš jai atsakiau, kad esu pasižadėjęs jums.

ŠARLOTĖ. O ko čia nori iš jūsų Matiurina?

DON ŽUANAS (*patylom, Šarlotei*). Ji pavydi, kam aš su jums kalbu, ir norėtų, kad aš vesčiau ją; bet aš jai pasakiau, kad aš jūsų noriu.

MATIURINA. Kaip! Šarlote...

DON ŽUANAS (*patylom, Matiurinai*). Jums nėra prasmės su ja kalbėti – ji pakvaišusi ta mintimi.

ŠARLOTĖ. Kas čia yra? Matiurina...

DON ŽUANAS (*patylom, Šarlotei*). Tuščias dalykas jums su ja kalbėti – vis tiek neišmušit jai iš galvos tos fantazijos.

MATIURINA. Tai argi...

DON ŽUANAS (*patylom, Matiurinai*). Jai niekaip negalima įkalti į galvą.

ŠARLOTĖ. Aš norėčiau...

DON ŽUANAS (*patylom, Šarlotei*). Ji – užsispyrėlė baisiausia, kaip šimtas velnių!

MATIURINA. Iš tikrųjų...

DON ŽUANAS (*patylom, Matiurinai*). Nesakykit jai nieko, ji – kvaila.

ŠARLOTĖ. Aš manau...

DON ŽUANAS (*patylom Šarlotei*). Neužkabinkit jos, tai – padūkėlė.

MATIURINA. Ne, ne, man reikia su ja pakalbėti.

ŠARLOTĖ. Aš noriu pažiūrėti, ką ji turi pasakyti.

MATIURINA. Kaip tai!..

DON ŽUANAS (*patylom, Matiurinai*). Ji jums pasakys, kad aš daviau žodį ją vesti, matysit.

ŠARLOTĖ. Aš...

DON ŽUANAS (*patylom, Šarlotei*). Galim lažintis – ji jums tvirtins, kad aš žadėjęs imti ją už pačią.

MATIURINA. Ė, Šarlote, negerai kitoms už akių lįsti.

ŠARLOTĖ. Negražu, Matiurina, pavyduliauti, kad ponas su manim kalba.

MATIURINA. Mane ponas pirmąją pamatė.

ŠARLOTĖ. Kas, kad jus pamatė pirmąją, užtat mane – antrąją, ir mane prižadėjo vesti.

DON ŽUANAS (*patylom, Matiurinai*). Matot, ar nesakiau?

MATIURINA. Tai jau atsiprašau labai nuolankiai, – mane, o ne jus ponas prižadėjo vesti.

DON ŽUANAS (*patylom, Šarlotei*). Štai, ar neatspėjau?

ŠARLOTĖ. Kitiems, prašau, galite pasakoti, o aš sakau, kad mane.

MATIURINA. Jūs tyčiojate iš žmonių! Mane, sakau dar kartą.

ŠARLOTĖ. Štai čia jis pats yra ir gali pasakyti, ar aš ne teisybę kalbu.

MATIURINA. Štai čia jis pats yra ir gali pasakyti, ar aš meluoju.

ŠARLOTĖ. Ar jūs, pone, žadėjote ją vesti?

DON ŽUANAS (*patylom, Šarlotei*). Jūs juokiatės iš manęs?

MATIURINA. Ar teisybė, pone, kad jūs davėte jai žodį, jog būsite jos vyras?

DON ŽUANAS (*patylom, Matiurinai*). Kaip jums tai galėjo į galvą ateiti?

ŠARLOTĖ. Matote, jis patvirtina.

DON ŽUANAS (*patylom, Šarlotei*). Tegu sau ji šneka.

MATIURINA. Būkite liudininke: jis pripažįsta, kad mano teisybė.

DON ŽUANAS (*patylom, Matiurinai*). Tegu sau ji kalba, kas jai patinka.

ŠARLOTĖ. Ne, ne, reikia žinoti tiesą.

MATIURINA. Tą dalyką reikia išaiškinti.

ŠARLOTĖ. Taip, Matiurina, aš noriu, kad ponas jums sprigtelėtų į nosį.

MATIURINA. Taip, Šarlote, aš noriu, kad ponas jums truputėlį užduotų per snapą.

ŠARLOTĖ. Pone, prašom išspręsti mūsų ginčą.

MATIURINA. Spręskit mūsų bylą, pone.

ŠARLOTĖ (*Matiurina*). Tuoj pamatysite.

MATIURINA (*Šarlotei*). Tuoj pamatysite pati.

ŠARLOTĖ (*don Žuanui*). Sakykit.

MATIURINA (*don Žuanui*). Kalbėkit.

DON ŽUANAS (*sumišęs kalba į jas abi*). Ką gi norite, kad aš jums pasakyčiau? Jūs abidvi tvirtinate, kad aš pasižadėjau jus vesti. Argi kiekviena iš jūsų nežino, kaip iš tiesų yra, ir kam dar čia reikalingi mano kokie aiškinimai? Kam aš turiu dar kartoti savo pažadus, jau sykį duotus? Toji, katrai aš iš tikrųjų daviau žodį, gali sau širdy juoktis iš savo varžovės, ir nėra jai ko rūpintis, nes aš gi savo žodį ištesėsiu! Nuo kalbų niekas nepasikeičia; reikia darbų, o ne žodžių, ir darbai geriau išspręsinčią nei žodžiai. Tik šitaip aš teketinu spręsti jūsų bylą, ir kai aš iškelsiu vestuves, tai ir bus matyti, katra man prie širdies. (*Patylom, Matiurina*) Tegu sau ji mano, ką tik nori. (*Patylom, Šarlotei*) Tegu sau ji vaizduojasi, kas tik jai patinka. (*Patylom, Matiurina*) Aš jus dievinu. (*Patylom, Šarlotei*) Aš visas jūsų. (*Patylom, Matiurina*). Prieš jus visos moterys – bjaurios. (*Patylom, Šarlotei*) Jus pamačius, nebesinori daugiau į nieką žiūrėti. (*Balsu*) Turiu truputėlį reikalų – kai ką paliepti, po ketvirčio valandos aš grįšiu pas jus.

ŠARLOTĖ (*Matiurina*). Tai mane jis myli, mane!

MATIURINA. Jis ves mane!

SGANARELIS. Ech, vargšės jūs mergelės, gaila man jūsų, kad jūs tokios lengvatikės, ir negaliu žiūrėti, kaip jūs į prapultį bėgat! Tikėkit manim ir viena, ir kita – neklausykit jūs tų pasakų, kur čia jums sako, ir likit sau kaime.

DON ŽUANAS (*prigriždamas*). Norėčiau žinoti, kodėl Sganarelis nei-na paskui mane?

SGANARELIS (*mergaitėms*). Mano ponas – paleistuvis, jis nieko kito negalvoja, kaip tik suvedžioti jus, ir jis jau yra suvedžiojęs daugybę; jis įmanytų vesti visą pasaulį, ir... (*pastebi don Žuaną*) tai yra netiesa, ir kas jums sakys šitaip, tai jūs tokiam pasakykit, kad jis meluoja. Mano ponas nė būt nėra linkęs vesti viso pasaulio, jis nėra paleistuvis, jis neturi

minties suvedžioti jūsų ir nieko jis nėra apvylęs. O, šit jis pats – jūs geriausiai pasiklauskite jo paties.

DON ŽUANAS. Taip.

SGANARELIS. Pone, kadangi pasaulis yra pilnas šmeižikų, aš, norėdamas užbėgti už akių, pasakiau, kad jei kas joms kalbės apie jus ką bloga, tai kad jos saugotųsi, netikėtų ir tokiam stačiai sakytų, jog jis meluoja.

DON ŽUANAS. Sganareli!

SGANARELIS. Taip, mano ponas – doras žmogus, aš garantuoju jums.

DON ŽUANAS. Hm!

SGANARELIS. Tai tik nedorėliai ant jo visaip...

V SCENA

DON ŽUANAS, LARAME, ŠARLOTĖ, MATIURINA, SGANARELIS

LARAME. Pone, ateinu jūsų įspėti: čia jums gresia pavojus.

DON ŽUANAS. Kas yra?

LARAME. Jūsų ieško dvylika raitų vyrų, jie gali bet kurią akimirką atlėkti čia. Nežinau, kaip jie galėjo susekti, kur jūs esate, bet šitą naujieną sužinojau iš vieno valstiečio, – jie klausinėjo jį ir nusakė jam visą jūsų išvaizdą. Delsti negalima – juo greičiau jūs išvyksite iš čia, juo bus geriau.

DON ŽUANAS (*Šarlotei ir Matiurinai*). Vienas skubus reikalas verčia mane išvykti iš čia, bet prašau jus atminti mano duotąjį žodį, o aš tikiu, kad jūs gausit apie mane žinią ne vėliau kaip rytoj vakarą.

Šarlotė ir Matiurina nueina

Kadangi jėgos nelygios, tai reikia griebtis klastos, kad išvengčiau nelaimės, kuri tyko manęs. Aš noriu, kad Sganarelis persivilkėtų mano rūbais, o aš...

SGANARELIS. Pone, jūs gal tik juokaujate: kaipgi aš kišiu galvą, kad mane užmuštų su jūsų rūbais, ir...

DON ŽUANAS. Greičiau tikrai! Aš jums per daug garbės teikiu, laimingas yra tarnas, kuris gali turėti garbės numirti už savo poną.

SGANARELIS. Tai jau dėkui už tokią garbę. O dangau! Jeigu jau reikės mirti, padaryk malonę, kad bent netektų mirti kito vietoj!

TREČIAS VEIKSMAS

I SCENA

DON ŽUANAS, persirengęs valstiečiu,

SGANARELIS, persirengęs gydytoju

SGANARELIS. Iš tikrųjų, pone, sutikite, kad mano buvo teisybė ir kad šis mūsų persirengimas – puikus. Jūsų pirmasis planas buvo gana nevykęs, o šitie rūbai mus paslepia daug geriau negu visa, ką jūs tada buvot sugalvoję.

DON ŽUANAS. O tu tai iš tiesų gražus, aš nežinau, iš kur tu ir ištraukei tokį juokingą apdarą.

SGANARELIS. O, tai vieno seno gydytojo rūbai, jie buvo palikti užstatu tenai, iš kur aš juos gavau, ir jie man atsiėjo pinigų. Bet žinote ką, pone, tie rūbai jau mane paaukštino žmonių akyse: mane sutikę pagarbiai sveikina, klausiasi ir patarimų, kaip išmanančio žmogaus.

DON ŽUANAS. Kaip tai?

SGANARELIS. Penki ar šeši kaimo žmonės, vyrai ir moterys, pamatę mane praeinant, priėjo pasiklausti apie visokias ligas.

DON ŽUANAS. Ir tu jiems pasisakei, kad nieko neišmanai?

SGANARELIS. Aš? Jokiu būdu! Aš ryžausi išlaikyti savo rūbo garbę, išmintingai apšnekėjau jų negalias ir daviau kiekvienam po receptą.

DON ŽUANAS. Kokių gi tu jiems vaistų prirašei?

SGANARELIS. Dievaži, pone, visokių prirašiau, kokių tik ant seilės užėjo; rečiau kaip pakliuvo, bet – tai būtų juoko, jei tie ligoniai pagytų ir ateitų padėkoti man!

DON ŽUANAS. O kodėl ne? Kodėl tau neturėti tų pačių privilegijų, kurių turi visi kiti gydytojai? Jie ligoniams nė kiek daugiau nepadeda išgyti kaip tu, ir visas jų menas – tiksliai mokėti pasimaivyti. Jie vien iš laimingų atsitikimų kuriasi sau garbę, ir tu lygiai kaip jie gali naudotis ligonio pagerėjimu ir sakyti, kad tai nuo tavo vaistų pasidarė visa, kas gera gali pasitaikyti netyčia, dėl aplinkybių laimingo sutapimo arba dėl gamtos jėgų poveikio.

SGANARELIS. Kaip, pone, tai jūs nė medicina netikite?

DON ŽUANAS. Medicina – tai vienas iš didžiausių žmonijos paklydimų.

SGANARELIS. Tai neįau jūs netikite nei senos lapais, nei kasijos ankštimis, nei vimdojo vyno savybėmis?

DON ŽUANAS. O kodėl aš turėčiau tikėti?

SGANARELIS. Jūs esate pilnas netikėjimo dvasios. Bet jūs gi matote, kiek pastaruoju metu sukėlė triukšmo vimdomasis vynas. Dėl jo stebuklų atsivertė daugelis net užkietėjusių netikėlių, ir tik prieš tris savaites aš pats – aš, kuris čia kalbu su jumis, – mačiau jo stebuklingą veikimą.

DON ŽUANAS. O kokį?

SGANARELIS. Vienas žmogus jau šešias dienas kamavosi agonijoje, ir nebežinojo nė ką jam beduoti – jokie vaistai nebegelbėjo; galų gale susiprato jam duoti vimdomojo vyno...

DON ŽUANAS. Ir jis pagijo, tiesa?

SGANARELIS. Ne, mirė.

DON ŽUANAS. Stebuklingas poveikis.

SGANARELIS. Tai kaipgi! Šešias dienas niekaip negalėjo numirti, o čia – kaipmat ir gatavas. Ar bereikia jums geresnio veikimo?

DON ŽUANAS. Tavo teisybė.

SGANARELIS. Bet padėkim į šalį mediciną, – čia vis tiek jūs niekuo netikite, – ir pakalbėkim apie kitus dalykus, nes šis rūbas man priduoda

gudrumo, ir aš jaučiu norą pasiginčyti su jumis; juk jūs man leidžiate ginčyris, draudžiate tikrai priekaištus.

DON ŽUANAS. Na?

SGANARELIS. Norėtuši man šiek tiek pažinti gilesniasias jūsų mintis. Ar tai galimas daiktas, kad jūs visiškai nerikėtumėte dangų?

DON ŽUANAS. Meskim šią kalbą.

SGANARELIS. Vadinasi, ne. O pragarą?

DON ŽUANAS. Ė!

SGANARELIS. Tas pats galas. O velnią, jei malonėtumėt pasakyti?

DON ŽUANAS. To betrūko!

SGANARELIS. Irgi nelabai. O gal tikit būsimąjį gyvenimą?

DON ŽUANAS. Cha cha cha!

SGANARELIS. Štai žmogus, kurį sunku būtų atversti! O prašom pasakyti, juodąjį vienuolį kaip – ar tikite nors kiek?

DON ŽUANAS. Ar tu neisi po velnių su savo kvailybėm?

SGANARELIS. Va dėl šito dalyko tai jau aš nenusileisiu: nieko nėra tikresnio kaip juodasis vienuolis, – čia tai jau nors man kilpą nerk. Bet reikia gi, kad žmogus tikėtų ką nors pasaulyje. Ką gi jūs tikite?

DON ŽUANAS. Ką aš tikiu?

SGANARELIS. Taip.

DON ŽUANAS. Aš tikiu, kad dukart du yra keturi, Sganareli, o dukart keturi – aštuoni.

SGANARELIS. Nieko sau tikėjimas, nieko sau tikėjimo tiesos! Tai jūsų tikyba, kaip aš matau, yra aritmetika! Ir keistų gi kvailybių, reikia pripažinti, prisirenka žmonių galvose, ir dažniausiai būna taip, kad juo daugiau žmogus mokėsis, juo mažiau turi proto. Pats aš, pone, nesu, ačiū Dievui, mokytas kaip jūs, ir niekas negalėtų pasigirti mane ko nors išmokęs; tačiau savo proteliu, savo menku išmanymu aš geriau viską permanau negu visos knygos ir suprantu puikiai, kad mūsų regimasis pasaulis negalėjo taip sau imti ir išdygti kaip grybas per naktį. Aš norėčiau paklausti jus, kas gi padarė tuos šit medžius, tas uolas, tą žemę, taip pat ir tą dangų aukštai, – o gal jie, sakysit, patys pasidarė? Va imkim, šit,

pavyzdžiui, kad ir jus: argi jūs patys save padarėt, argi nereikėjo, kad jūsų motina pataptų nėščia nuo jūsų tėvo, ir tik tada gimtumėt jūs? Argi jūs galit, žiūrėdamas į visas tas gudrias išmones, iš kurių sutaisyta žmogaus kūno mašina, nesistebėti, kaip ten viskas gerai suręsta, – tie nervai, tie kaulai, tos venos, tos arterijos, tie... tie plaučiai, širdis, jeknos – visi tie prietaisai, kur ten yra, ir... Ak tu varge, nutraukite gi jūs mane, susimildamas: aš nemoku ginčytis, kai niekas manęs nenutraukinėja; jūs tyčia tylite, duodate man kalbėti, – tai jūsų klasta.

DON ŽUANAS. Aš laukiu, kol tu baigsi savo išvedžiojimus.

SGANARELIS. Mano išvedžiojimai tokie: sakykit, ką tik jūs norit, o mūsų žmoguje yra kažkas nuostabaus, ko negalėtų išaiškinti jokie mokslininkai. Argi tai nėra nuostabu, kad šit aš stoviu čia, o mano galvoje kažkoks daiktas mąsto vienukart daugybę visokių dalykų ir ką tinkamas įsakinėja mano kūnui? Ar aš panoriu suploti delnais, kilstelėti ranką, pakelti akis į dangų, nuleisti galvą, pakrutinti kojas, paeiti į dešinę, į kairę, pirmyn, atgal, apsisukti... (*Jis apsisuka ir pargriūva*)

DON ŽUANAS. Va tavo išvedžiojimai ir susiplojo nosį.

SGANARELIS. Velnias paimtų! Kvailas buvau, kad prasidėjau su jumis dėl tų išrodymų. Tikėkit sau, kaip tik jums patinka: labai čia man svarbu, kad jūs pateksit į pragarą!

DON ŽUANAS. Tačiau man rodos, kad mes, su visais savo išrodinėjimai, būsime pasiklydę; šūktelk tam antai žmogui, reikia pasiklausti kelio.

SGANARELIS. Ei, žmogau, uhū! Kūmai, ei! Bičiuli mielas – vienas žodį, būk toks geras.

II SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS, ELGETA

SGANARELIS. Parodykite mums kelią į miestą.

ELGETA. Jūs, ponai, eikite vis šituo pačiu keliu, o kai išeisit iš miško,

pasukite dešinėn. Bet turiu jus įspėti, kad būtumėte atsargūs: šičia aplinkui jau kuris laikas siaučia plėšikai.

DON ŽUANAS. Aš tau labai dėkoju, drauge, iš visos širdies.

ELGETA. Gal jūs malonėtumėte, pone, man kokią išmaldą duoti?

DON ŽUANAS. Ėh! Tai tavo geri patarimai, kaip matau, buvo ne už dyką.

ELGETA. Aš esu vargšas, pone, ir jau dešimt metų, kai vienas gyvenu šiame miške; aš pasimelsčiau dangui už jus, kad suteiktų jums visokio gero.

DON ŽUANAS. Ė! Tu išsimelsk sau iš dangaus drabužį naują, o kitų reikalais gali nesirūpinti.

SGANARELIS. Jūs, gerasis žmogau, nepažįstate šito pono: jis tiki vien tuo, kad dukart du yra keturi, o dukart keturi – aštuoni.

DON ŽUANAS. O ką tu čia veiki tarp šių medžių?

ELGETA. Meldžiuosi visą dieną už sveikatą savo geradarių, kurie man duoda ką nors.

DON ŽUANAS. Tai negalimas daiktas, kad tau ko trūktų.

ELGETA. Deja, pone, aš esu didžiausias skurdžius pasaulyje.

DON ŽUANAS. Tu juokus kalbi: argi gali ko nors trūkti žmogui, kuris visą dieną meldžiasi?!

ELGETA. Užtikrinu, pone, aš visų dažniausiai neturiu nė duonos kąsnelio.

DON ŽUANAS. Keista – vadinasi, dangus prastai tau atlygina už tavo uolumą. Ai, ai! Jeigu taip, tai aš tau duosiu tuojau šit vieną luidorą, bet už tai tu malonėsi pakeikti.

ELGETA. Oi pone, argi jūs norėtumėte, kad aš padaryčiau tokią nuodėmę?

DON ŽUANAS. Tavo valia, nori – pasiimk luidorą, nenori – neimk. Štai, va, šitas tau, jei tik pakeiksi; na, keik.

ELGETA. Pone!

DON ŽUANAS. Kitaip tu jo negausi.

SGANARELIS. Na, na, pakeik trupučiuką, bene čia didelė bėda.

ELGETA. Ne, pone, jau verčiau aš mirsiu badu.

DON ŽUANAS. Te, te, aš duosiu tau jį iš artimo meilės. Bet ką aš matau? Vieną žmogų užpuolė trise. Per daug nelygios jėgos, aš negaliu kęsti tokios niekšybės.

III SCENA

DON ŽUANAS, DON KARLOSAS, SGANARELIS

SGANARELIS. Mano ponas – tikras patrakėlis: kišti galvą į pavojų, kuris jam negresia; bet, dievaži, jo pagalba išėjo į gera – dviese nuvijo tuos tris.

DON KARLOSAS (*su špaga rankoje*). Štai kaip bėga plėšikai! Iš to matyti, kokią pagalbą man suteikė jūsų ranka. Leiskite, pone, padėkoti jums už tokį taurų jūsų žygį, kuris...

DON ŽUANAS (*grįžta su špaga rankoje*). Aš, pone, čia nepadariau nieko, ko jūs nebūtumėt padarę mano vietoj. Mūsų asmeninė garbė privalo šitokių susirėmimų, o tų niekšų pasielgimas buvo toks žemas, jog jam nesipriešinti būtų buvę tolygu palaikyti jų pusę. Tačiau kokių būdu jūs pareikote į jų rankas?

DON KARLOSAS. Aš netyčia nuklydau nuo savo brolio ir visų mūsų palydovų ir, stengdamasis vėl su jais sueiti, susidūriau su tais plėšikais; jie pirmiausia nužudė mano arklį ir, jei ne jūsų drąsa, tą pat būtų padarę ir man.

DON ŽUANAS. Jūs dabar vykstate miesto linkui?

DON KARLOSAS. Taip, bet mieste būti neketinu, nes mes su broliu turime čia budėti, pasirengę kautis dėl vieno labai skaudaus dalyko, tokio pobūdžio, kur bajorą verčia ir save, ir savo šeimą aukoti rūstiems garbės reikalavimams, kadangi tokiu atveju ir sėkmingiausia baiga visada esti pragaištinga: jeigu nepersiskirsi su gyvybe, tai turėsi skirtis su mūsų karalyste; dėl to ir pati bajoro padėtis man atrodo nelaiminga, nes jo neapdraudžia nė didžiausias atsargumas ir elgesio padorumas,

kadangi garbės įstatymais jis yra priklausomas nuo kitų žmonių elgesio iškrypimų, jo gyvybė, jo ramybė ir turtas priklauso nuo pirmo pasi-painiojusio akiplėšos, kuris gali užsimanyti įžeisti jį taip, jog dėl to pa-dorus žmogus paskui turi žūti.

DON ŽUANAS. Mums yra tas gerumas, kad tuos, kurie įsimano mums širdį užduoti, priverčiame ragauti tų pačių pavojų ir taip pat prastai laiką leisti. Bet gal nebūtų per didelis smalsumas paklausti, – koks yra tasai jūsų reikalas?

DON KARLOSAS. Tai toksai dalykas, kurio nebėra prasmės paslapyti laikyti, ir kai jau įžeidimas nuskambėjo, tai mūsų garbė privalo siekti ne gėdą nusišlėpti, o padaryti, kad nuskambėtų kerštas, ir net pagarsinti savo ketinimus. Užtat aš, pone, nesislėpdamas pasakysiu jums, kad įžeidi-mas, už kurį mes rengiamės keršyti, yra šitoks: mūsų sesuo buvo suvi-liota ir pagrobta iš vienuolyno, o šio darbo kaltininkas yra toksai don Žuanas Tenorijo, don Lui Tenorijo sūnus. Mes ieškom jo jau kelios dienos ir šį rytą jau buvom jį besuseką, nes vienas mūsų tarnas pranešė, kad jis išvyko raitas su keturiais ar penkiais palydovais ir joja šia upės puse, tačiau visos mūsų pastangos liko be vaisių – mums nepavyko nustatyti, kur jis pasidėjo.

DON ŽUANAS. Ar jūs, pone, pažįstate tą don Žuaną, apie kurį kal-bate?

DON KARLOSAS. Aš ne. Jo aš nesu nė matęs ir žinau tik iš brolio nupasakojimo; bet kalbos apie jį eina nelabai geros, ir jo gyvenimas...

DON ŽUANAS. Leiskite, pone, nutraukti jus; jis yra mano geras drau-gas, ir man netiktų klausytis blogų atsiliepimų apie jį.

DON KARLOSAS. Iš pagarbos jums aš nekalbėsiu apie jį nieko; nes geriausia, ką aš galiu padaryti po to, kai jūs išgelbėjote man gyvybę, tai – tylėti apie žmogų, kurį jūs pažįstate, jeigu aš apie jį tegaliu kalbėti vien blogai; bet kad ir kokie jūs būtumėte draugai, tikiuosi, jūs nepagirsite jo elgesio ir nepasirodys jums keista, kad mes stengiamės jam atkeršyti.

DON ŽUANAS. Atvirkščiai, aš noriu patarnauti jums ir apsaugoti jus nuo nereikalingų rūpesčių. Aš esu don Žuano draugas, to aš negaliu

užginčyti; bet neįmanoma, kad jis nebaudžiamas įžeidinėty kilmingus žmones, ir aš apsiimu padaryti žygių, kad jis su jumis atsisteitų.

DON KARLOSAS. Koks gi begali būti arsiteisimas po šitokio įžeidimo?

DON ŽUANAS. Visoks, kokio tikrai reikalaus jūsų garbės jausmas; o kad jums daugiau nebebūtų vargo ieškoti don Žuano, aš įsipareigoju pristatyti jį jums ten, kur jūs panorėsite, ir tada, kada jums patiks.

DON KARLOSAS. Ši viltis, pone, yra saldi įžeistai širdžiai; bet dabar, kai jums esu tiek dėkingas, man būtų per skaudu, jeigu eitumėte jo sekundantu.

DON ŽUANAS. Aš esu tiek artimas don Žuanui, jog jeigu kausis jis, tai negalėsiu nesikauti ir aš; bet, šiaip ar taip, aš atsakau už jį kaip už patį save, ir jums lieka tikrai pasakyti, kada jūs norite, kad jis prisistatytų ir duotų jums satisfakciją.

DON KARLOSAS. Koks žiaurus man mano likimas! Reikėjo gi taip susidėti, kad aš būčiau jums dėkingas už gyvybę, o don Žuanas būtų jūsų draugas!

IV SCENA

DON ALONSAS su trimis Palydovais, DON KARLOSAS,

DON ŽUANAS, SGANARELIS

DON ALONSAS. Pagirdykite arklius ir veskite juos paskui mus: noriu kiek paeiti pėsčias. O dangau! Ką aš matau! Broli mano, kaipgi tu – su mūsų mirtinu priešu?!

DON KARLOSAS. Su mūsų mirtinu priešu?

DON ŽUANAS (*pasitraukia atstupstas tris žingsnius ir išdidžiai deda ranką prie savo špagos rankenos*). Taip, aš esu don Žuanas ir, nors jūsų daug, o aš vienas, aš neslėpsiu savo vardo.

DON ALONSAS. O išdavike! Tu turi žūti, ir...

DON KARLOSAS. O broli, sustokit! Aš jam dėkingas už gyvybę: jei ne jo pagalba, mane būtų nužudę plėšikai.

DON ALONSAS. Nejau tas turi sukliudyti mūsų kerštą? Ką mums gero padaro priešas – viskas yra be vertės ir niekuo negali mūsų saistyti, o jei sversime tas paslaugas ir įžeidimą, tai jūsų dėkingumas, broli, čia yra tiesiog juokingas, ir kadangi garbė yra nesulyginamai brangesnė už gyvybę, tai mes iš tiesų nieko nesame skolingi tam, kas išgelbėjo gyvybę, bet atėmė garbę.

DON KARLOSAS. Aš, broli, žinau, koks yra bajorui skirtumas tarp garbės ir gyvybės, ir iš dėkingumo už gerą darbą aš nepamiršiu įžeidimo nuoskaudos, tačiau sutikite, kad aš jam grąžinčiau skolą ir už gyvybę atsiskaityčiau tuoju pat: atidėkime savo kerštą, ir tepasidžiaugia jis keletą dienų savo gero darbo vaisiais.

DON ALONSAS. Ne, ne, atidėlioti mūsų kerštą pavojinga – kitos tokios progos galim nesulaukti. Štai čia dangus atidavė jį į mūsų rankas, mes turim tuo pasinaudoti. Kada garbė įžeista mirtinai, nereikia tramdyti savęs dėl jokių priežasčių, ir jei jūs boditės prisidėti savo ranka prie šio dalyko, tai galite pasitraukti ir mano vieno rankai pavesti šio aukojimo garbę.

DON KARLOSAS. Broli mano, maldauju...

DONALONSAS. Visos tos kalbos be reikalo – jis turi mirti.

DON KARLOSAS. Susilaikykite, broli, kartoju. Aš nepakęsiu, kad kas kėsintųsi į jo gyvybę, ir prisiekiu dangumi, kad ginsiu jį nuo kiekvieno užpuoliko, kas jis būtų, – mano gyvybė, kurią jis išgelbėjo, tebūnie jam šarvas; ir jūsų smūgiai, prieš pasiekdami jį, turės pirma perverti mane.

DON ALONSAS. Kaip! Jūs dedatės su mūsų priešu ir stojate prieš mane?! Užuoat įsidedęs nirtuliu kaip aš, jūs, su juo susitikęs, rodote jam visišką nuolankumą?!

DON KARLOSAS. Broli mano, būkim nuosaikūs, atlikdami teisėtą žygį, ir, keršydami už savo garbę, nepasiduokim tokiam įkarščiui, koks yra pagavęs jus. Būkim kilniadvasiai ir valdykim save, mūsų narsumas teneturi jokio žiaurumo ir tegu klauso vien proto sprendimų, o ne aklų pykčio siautulių. Aš, broli, nenoriu likti neatsiteisęs savo priešui, aš turiu jam dėkingumo pareigą ir privalau ją atlikti visų pirmiausia. Mūsų

atidėtas kerštas bus ne mažiau įspūdingas, – atvirkščiai, jis tuo dar laimės, jei šia proga jo neįvykdysim, – jis visų žmonių akyse pasirodys dar teisingesnis.

DON ALONSAS. O, koks keistas silpnumas ir koks baisus aklumas – rizikuoti savo garbės interesais dėl paikos minties apie įsivaizduotą dėkingumo pareigą.

DON KARLOSAS. Ne, mano broli, nesielvartaukit: jei aš darau kaidą, tai aš mokėsiu ir ištaisyti ją, aš imuosi sau visus rūpesčius mūsų garbės reikalais; aš žinau mūsų garbės prievoles, ir šis atidėjimas vienai dienai, kurio iš manęs reikalauja dėkingumas, tik dar labiau uždegs mano troškimą tas prievoles išpildyti. Don Žuanai, jūs matote, kaip aš stengiuosi atsimokėti jums už tai, ką jūs man padarėt gera, – iš to galite spręsti ir apie kitką, galite tikėti, kad aš tokiu pat uolumu grąžinu visas savo skolas ir kad už nuoskaudą atsilyginsiu ne mažesniu tikslumu kaip ir už geradarystę. Aš neužsipuolu, kad jūs tuojau pat čionai pareikštumėt savo jausmus, – bus jums į valias laiko apgalvoti, kokių sprendimų jūs privalote imtis. Jūs labai gerai žinote, kokio dydžio yra jūsų įžeidimas, ir aš pavedu jums pačiam spręsti, kokio atlygio jis reikalauja. Yra taikių priemonių mums patenkinti, yra žiaurių ir kruvinių; tačiau vis tiek, ką jūs galų gale pasirinktumėte, – jūs man davėte žodį priversti don Žuaną su mumis atsiskaityti. Prašau pagalvoti apie tai ir neužmiršti, jog kiekvienoje kitoje vietoje aš vykdysiu tik savo garbės prievolę.

DON ŽUANAS. Aš nieko iš jūsų nereikalavau, o ką prižadėjau – ištesėsiu.

DON KARLOSAS. Eime, broli, valandėlė taikos nesušvelnins mūsų pareigos rūstumo.

V SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS

DON ŽUANAS. Ei Sganareli! Ū-ū!

SGANARELIS. Ką, pone?

DON ŽUANAS. A, niekšė, tu pabėgai, kai mane užpuolė?!

SGANARELIS. Prašom atleisti, pone, aš buvau čia pat, netoliese: šitie mano rūbai, matyt, paleidžia vidurius – žinot, visai tas pat, ar jais apsi-vilkti, ar vaistų išgerti.

DON ŽUANAS. Fu, koks tu akiplėša! Bent padoresne marška prisi-dengtum savo bailumą. Ar tu žinai, kas tas žmogus, kuriam aš išgelbė-jau gyvybę?

SGANARELIS. Aš? Ne.

DON ŽUANAS. Tai – Elviros brolis.

SGANARELIS. Bro...

DON ŽUANAS. Jis yra gana padorus žmogus, jis elgėsi tinkamai, ir man gaila, kad su juo esu piktuoju.

SGANARELIS. Jums būtų lengva viską užbaigti geruoju.

DON ŽUANAS. Taip, bet mano aistra donai Elvirai atvėso, ir aš visai neturiu noro likti susirišęs. Aš mėgstu meilėje laisvę, tu tai žinai, ir aš niekaip negalėčiau ryžtis uždaryti savo širdį tarp keturių sienų. Jau dvidešimt kartų tau sakiau: aš turiu įgimtą polinkį siekti to, kas mane traukia. Mano širdis priklauso visoms gražuolėms, o jau jų dalykas imti ją pačiliui vienai po kitos ir paėmus išlaikyti tiek, kiek pajėgia. Tačiau kas yra tasai puikus pastatas, kurį aš antai matau tarp medžių?

SGANARELIS. Jūs nežinote?

DON ŽUANAS. Ne, nežinau.

SGANARELIS. Va tau, taigi čia – komandoro antkapis, pasistatydintas prieš pat jums jį užmušant.

DON ŽUANAS. A, gerai tu sakai; aš ir nežinojau, kad jis čia. Visi man pasakoja stebuklus apie tą pastatą, taip pat ir apie komandoro statulą, – noriu eiti pažiūrėti.

SGANARELIS. Neikite, pone.

DON ŽUANAS. Kodėl?

SGANARELIS. Nemandagu eiti žiūrėti į žmogų, kurį jūs užmušėt.

DON ŽUANAS. Atvirkščiai, tai bus kaip tikrai mandagumo vizitas, ir jis turi priimti jį palankiai, jeigu jis gerai išauklėtas žmogus. Na, eime abu.

Antkapio pastatas prasiveria, ir matyti puikus mauzoliejus ir komandoro statula

SGANARELIS. O, kaip gražu! Kokios gražios statulos! Koks gražus marmuras! Kokie gražūs pilioriai! O kaip dailu! Ką jūs apie tai pasakysite, pone?

DON ŽUANAS. Kur matyta, kad numirėlis turėtų šitiek pliuškumo! Ir kas nuostabiausia – kad žmogus, kuris visą gyvenimą tenkinosi gana kukliais namais, panorėjo šitokio šaunaus būsto tada, kai nebeturi ko su juo veikti.

SGANARELIS. Antai komandoro statula.

DON ŽUANAS. Žiūrėk tik! Jam gerai tinka tas romėnų imperatoriaus rūbas!

SGANARELIS. Dievaži, pone, tai dailiai padarytas! Visiškai kaip gyvas, rodos, tuoj prakalbės. Jis svaido į mus tokius žvilgsnius, jog man būtų baisu, jeigu būčiau vienas, ir, man rodos, jam nelabai malonu mus matyti.

DON ŽUANAS. Štai būtų negražu iš jo pusės, netiktų taip priimti garbę, kurią aš jam teikiu. Paklausk jį, gal norėtų ateiti su mumis pavakarieniauti.

SGANARELIS. Jam toks daiktas nereikalingas, aš manau.

DON ŽUANAS. Paklausk, sakau tau.

SGANARELIS. Jūs tyčiojate? Juk tai būtų kvaila – imti kalbinti statulą.

DON ŽUANAS. Daryk, ką tau sakau.

SGANARELIS. Tai bent užmačia! Senjore komandorai... (*Į šalį*) Net juokas iš tos mano kvailybės, bet juk mano ponas taip liepia. (*Balsu*) Senjore komandorai, mano ponas don Žuanas klausia jus, gal jūs suteiktumėte jam garbę – ateiti su juo pavakarieniauti. (*Statula linktelėja galvą*) Ai!

DON ŽUANAS. Kas yra? Kas tau? Sakyk gi, ko nekalbi?

SGANARELIS (*linktelėja galvą taip pat kaip statula*). Statula...

DON ŽUANAS. Na, na, ką tu čia nori pasakyti, nenaudėli?

SGANARELIS. Aš sakau, kad statula...

DON ŽUANAS. Ką – statula? Aš tave nudėsiu vietoj, jei nekalbėsi.

SGANARELIS. Statula man linktelėjo.

DON ŽUANAS. Eik tu, eik, niekše!

SGANARELIS. Ji man linktelėjo, sakau jums, šventa teisybė! Jūs pakalbinkite ją pats, pažiūrėkite; galbūt...

DON ŽUANAS. Na, eikš čia, eikš, sukčiau, aš priversiu tave apčiuopiamai įsitikinti savo bailumu; žiūrėk. Senjore komandorai, gal teiktumėtės ateiti pas mane vakarienės?

Statula dar kartą linktelėja galvą

SGANARELIS. Va, gražiausia! A, kaip, pone?

DON ŽUANAS. Na, einam iš čia.

SGANARELIS (*į šalį*). Tai še man gudročiai, kur niekuo nenori tikėti!

KETVIRTAS VEIKSMAS

I SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS

DON ŽUANAS. Kaip ten buvo, kaip ne – pakaks apie tai kalbėti: tai niekniekis, mus galėjo suklaidinti blogas apšvietimas arba galėjo apdumti akis kokios nors dujos.

SGANARELIS. Ė, pone, nér ko stengtis nuneigti tą, ką abu matėme savo akimis. Jis tikrų tikriausiai linktelėjo galvą, – ir aš neabejoju, jog dangus, pasipiktinęs jūsų gyvenimu, tyčia parodė šį stebuklą, iš noro jus paveikti ir atitraukti nuo...

DON ŽUANAS. Klausyk. Jeigu tu dar mane esi savo kvailais pamokslais, jeigu tu man dar pasakysi nors vieną žodį apie tai, aš pašauksiu ką nors, liepsiu atnešti jaučio gyslą ir tave palaikyti kokiems trimis ar keturiems, o aš tave išplieksiu atsakančiai. Girdi?

SGANARELIS. Girdžiu puikiausiai, pone, kaip nereikia geriau. Jūsų kalba labai aiški; tas ir yra jumyse gera, kad jūs neinate užuolankomis, o visada sakote nuostabiai tiesiai.

DON ŽUANAS. Na, tegu greičiau duoda vakarienę. Kėdę, berniuk!

II SCENA

DON ŽUANAS, LAVJOLETAS, SGANARELIS

LAVJOLETAS. Pone, atėjo jūsų tiekėjas, ponas Dimanšas, ir nori su jumis pasikalbėti.

SGANARELIS. Še tau! Va to kaip tik mums ir trūksta – skolų ieškotojo su jo maloniais žodžiais! Iš kur jam šovė į galvą – eiti pinigų reikalauti, ir ko tu nepasakei, kad pono nėra namie?

LAVJOLETAS. Jau greit bus valanda, kai aš jam tai sakau, bet jis nenori tikėti, – atsisėdo ten ir laukia.

SGANARELIS. Ir tegu sau laukia, kiek tik jam lenda.

DON ŽUANAS. Ne, atvirkščiai, įleiskite jį. Slapstytis nuo skolintojų – visiškai prasta politika; reikia gi jiems atsimokėti kuo nors, o aš žinau paslaptį, kaip juos išlydėti pro duris patenkintus, nedavus nė vieno dublono.

III SCENA

DON ŽUANAS, P. DIMANŠAS, SGANARELIS, TARNAI

DON ŽUANAS (*su didelio mandagumo mostais*). O, ponas Dimanšas, prašau, prašau! Kaip man malonu jus matyti! Kaip aš nepatenkintas savo tarnais, kad neįleido jūsų tuojau pat! Aš, tiesa, buvau liepęs nieko neįleisti, bet tai visiškai neliečia jūsų, – jūs turit teisę, kad mano durys visada būtų jums atdaros.

PONAS DIMANŠAS. Esu jums labai dėkingas, pone.

DON ŽUANAS (*savo liokajams*). Po velnių! Aš jums parodysiu laikyti poną Dimanšą prieškambaryje, aš jus išmokysiu pažinti žmones!

PONAS DIMANŠAS. Pone, tai niekis.

DON ŽUANAS. Kaip! Sakyti, kad manęs nėra namie, ir kam – ponui Dimanšui, geriausiam mano draugui!

PONAS DIMANŠAS. Pone, esmi jūsų nuolankus tarnas. Aš atėjau...

DON ŽUANAS. Kėdę ponui Dimanšui, greičiau!

PONAS DIMANŠAS. Pone, man gerai ir taip.

DON ŽUANAS. Jokiu būdu, jokiu būdu, aš noriu, kad jūs sėdėtumėte priešais mane.

PONAS DIMANŠAS. Tai nėra būtina.

DON ŽUANAS. Atimkit šią prastą kėdę ir atneškite fotelį.

PONAS DIMANŠAS. Pone, jūs juokaujate, ir aš...

DON ŽUANAS. Ne, ne, aš žinau, kiek jūs man gera esate padarę, ir aš nenoriu, kad tarp mūsų būtų justi koks nors nelygumas.

PONAS DIMANŠAS. Pone...

DON ŽUANAS. Na, prašom sėstis...

PONAS DIMANŠAS. Nereikalinga, pone, aš juk teturiu tik porą žodžių jums pasakyti. Aš norėčiau...

DON ŽUANAS. Sėskitės, sakau gi.

PONAS DIMANŠAS. Ne, pone. Gerai man ir taip. Aš atėjau...

DON ŽUANAS. Ne, aš neklausysiu jūsų, jei jūs nesisėsit.

PONAS DIMANŠAS. Tebūnie, pone, kaip jūs norit. Aš...

DON ŽUANAS. Pašėlęs dalykas, ponas Dimanšai, kaip jūs gerai atrodote!

PONAS DIMANŠAS. Taip, pone, – jūsų nuolankus tarnas. Aš atėjau...

DON ŽUANAS. Jūsų sveikata žydėte žydi – lūpos jaunos, skruostai raudoni, akys gyvos.

PONAS DIMANŠAS. Aš norėčiau...

DON ŽUANAS. Kaip laikosi ponia Dimanš, jūsų žmona?

PONAS DIMANŠAS. Labai gerai, pone, Dievui dėkui.

DON ŽUANAS. Tai puiki moteris.

PONAS DIMANŠAS. Ačiū už gerą žodį, pone. Aš atėjau...

DON ŽUANAS. O jūsų dukrytė Klodinė, kaip toji laikosi?

PONAS DIMANŠAS. Kuo puikiausiai.

DON ŽUANAS. Puiki mergytė iš jos! Aš ją labai myliu.

PONAS DIMANŠAS. Per daug garbės mums, pone. Aš jums...

DON ŽUANAS. O mažasis Kolenas? Vis taip pat kelia triukšmą su savo būgnu?

PONAS DIMANŠAS. Vis taip pat, pone. Aš...

DON ŽUANAS. O jūsų šuniukas Briuske? Vis taip pat balsiai loja ir kanda į kojas visiems, kas pas jus ateina?

PONAS DIMANŠAS. Dar pikčiau nei pirma, pone, mes nebežinom, nė ko daryti su juo.

DON ŽUANAS. Nesistebėkit, kad aš taip klausinėjuosi apie jūsų šeimą, – aš, matote, labai domiuosi ja.

PONAS DIMANŠAS. Mes jums, pone, be galo dėkingi. Aš...

DON ŽUANAS (*duodamas jam ranką*). Ranką, ponas Dimanšai! Juk jūs – mano draugas, tiesa?

PONAS DIMANŠAS. Esmi nuolankus jūsų tarnas, pone.

DON ŽUANAS. Po velnių! Aš visa širdžia prie jūsų prisirišęs.

PONAS DIMANŠAS. Per daug man garbės. Aš...

DON ŽUANAS. Nieko nėra, ko aš dėl jūsų nepadaryčiau.

PONAS DIMANŠAS. Pone, jūs per daug geras man.

DON ŽUANAS. Ir tai be jokio išskaičiavimo, prašau manim tikėti.

PONAS DIMANŠAS. Neesmi nusipelnęs šitokios malonės, iš tikrųjų. Bet, pone...

DON ŽUANAS. Beje, ponas Dimanšai, be ceremonijų, gal sutiktumėt pavakarieniauti su manim?

PONAS DIMANŠAS. Ne, pone, turiu tuojau namo skubėti. Aš...

DON ŽUANAS (*atsistoja*). Ei, žiburį greičiau, pašviesti ponui Dimanšui, ir keturi ar penki mano tarnai tegu paima muškietas ir tegu palydi poną!

PONAS DIMANŠAS (*irgi atsistoja*). Ne, pone, nereikia to, aš parciaisiu ir vienas. Bet...

Sganarelis greit pašalina krėslus

DON ŽUANAS. Jokiu būdu! Aš noriu, kad jus palydėtų, aš per daug branginu jus; aš – jūsų nuolankiausias tarnas ir, be to, jūsų skolininkas.

PONAS DIMANŠAS. O, pone!..

DON ŽUANAS. Aš to nesiginu, dargi sakausi visiems.

PONAS DIMANŠAS. Jeigu...

DON ŽUANAS. Gal norite, kad aš pats jus palydėčiau?

PONAS DIMANŠAS. Ai pone, jūs teikiatės juokauti. Aš tik...

DON ŽUANAS. Tai apsikabinkime, maloniai prašau. Ir malonėkite dar sykį priimti mano patikinimus, jog aš esu visiškai jums atsidavęs, ir nėra nieko pasaulyje, ko aš nepadaryčiau dėl jūsų. (*Išeina*)

SGANARELIS. Reikia pripažinti, mūsų ponas labai, labai myli jus.

PONAS DIMANŠAS. Na tai jau iš teisybės – jis man toks mandagus ir tiek prisakė gražių žodžių, jog aš niekaip nebenusitaikiau paprašyti pinigų.

SGANARELIS. Užtikrinu, jog visi mūsų namai už jus galvą deda. Man labai norėtųsi, kad jums kas nors atsitiktų, kad ateitų kam į galvą jus pribakinti pagaliu, – va tada tai jūs pamatytumėte, kaip mes...

PONAS DIMANŠAS. Tuo aš tikiu. Bet, Sganareli, prašau labai – tarsitelėkite jam žodelį apie mano pinigus.

SGANARELIS. O, nesirūpinkit, nesirūpinkit – jis užmokės jums taip, kaip niekas nemoka.

PONAS DIMANŠAS. Bet ir jūs, Sganareli, man taip pat skolingas truputiuką.

SGANARELIS. Fui! Nekalbėkit apie tai.

PONAS DIMANŠAS. Kaip tai? Aš...

SGANARELIS. Lyg aš nežinau, kad aš jums skolingas?

PONAS DIMANŠAS. Taip tai taip, bet...

SGANARELIS. Eime, ponas Dimanšai, aš pašviesiu jums.

PONAS DIMANŠAS. Bet su pinigais kaip?..

SGANARELIS (*ima už parankės poną Dimanšą*). Jūs juokaujate?

PONAS DIMANŠAS. Aš noriu...

SGANARELIS (*tempia jį lauk*). Ė!

PONAS DIMANŠAS. Aš manau...

SGANARELIS (*stumia jį*). Ką čia tokius niekus!

PONAS DIMANŠAS. Bet...

SGANARELIS (*stumia jį*). Fui!

PONAS DIMANŠAS. Aš...

SGANARELIS (*išstumia jį lauk*). Fui, sakau jums.

IV SCENA

DON LUI, DON ŽUANAS, LAVJOLETAS, SGANARELIS

LAVJOLETAS. Pone, atėjo jūsų tėvas.

DON ŽUANAS. Tai malonumas! Kaip tikrai šito vizito betrūko, kad baigtų mane varyti į pasiutimą.

DON LUI. Matau gerai, kad jums trukdau ir kad jums būtų maloniau, jei nebūčiau atėjęs. Teisybę pasakius, abu mes gan keistu būdu kliūvam vienas antram: aš atsibodau jums savo lankymusi, jūs atsibodot man savo iširusiu gyvenimu. Deja, kaip mes mažai tenusituokiame ką darą, kada nepasikliaujame dangumi, jog suteiks visa, ko mums reikia, kada norime būti gudresni už jį ir įkyrime jam savo aklais troškimais ir neapgalvotais prašymais! Aš neapsakomai troškau turėti sūnų, aš be paliovos meldžiausi su neregėtu dvasios karštumu, ir štai sūnus, kuriuo mane dangus apdovanojo, išklauses pagaliau mano maldavimų, – tasai sūnus man tikrai širdį drasko ir pasidarė kankynė mano gyvenimui, kuriam jis turėjo būti džiaugsmas ir paguoda. Na iš tikrųjų, kaip jūs manote, kokiomis akimis man žiūrėti į tą daugybę jūsų niekingų darbų, kurių bjaurumą jau sunku besumažinti žmonių akyse, į tą nesibaigiančią grandinę pikradarysių, dėl kurių mes nuolatos turim prašinėti karaliaus malonės ir kurios jo akyse jau išdildė visus mano nuopelnus ir mano draugų įtaką? O, koks jūsų niekšiškumas! Kaip jūs neraustate, kad pasidarėte tiek maža bevertas savo aukštos kilmės? Argi jūs, sakykit, beturite teisę nors kiek savo kilme didžiulotis? Ir ką jūs nuveikėte, kad pateisintumėt savo bajorystę? O gal jūs manote, kad pakanka nešioti pavardę ir herbą, ir jau vien kilmingas kraujas išaukština mus, nors gyventume niekšiškai? Ne, ne, kilmė yra niekas, jeigu neturi dorybių. Taip pat ir mūsų protėvių garbės mums tenka tikrai tiek, kiek mes stengiamės būt į juos panašūs, o jų nuopelnų spindesys, šviesdamas mums, įpareigoja mus daryti ir jiems tokią pat garbę, sekti jų pėdomis ir neminti po kojų jų dorybių, jei norime būti laikomi vertais jų įpėdiniais. Užtat jūs be reikalo vedat savo kilmę iš mūsų senelių, jie atsisako pripažinti jumyse savo kraują, ir iš visų

jų garsingų žygių jums jokios naudos nėra; priešingai, jų šlovės spinduliai, apšviesdami jus, išryškins jumoje tik jūsų bjaurumą, jų garbė – tai švyturys, kuris parodo kiekvienam jūsų darbų gėdingumą. Supraskit gi pagaliau, kad bajoras, kuris gyvena blogai, – tai yra gamtos išvisa, kad dorybė – tai svarbiausias kilmingumo titulas, kad aš daug mažiau vertinu žmonių pavardes negu žmonių darbus ir kad man daug geresnis kokio nors prastų prasčiausio juodadarbio sūnus, jeigu jis yra doras žmogus, negu paties karaliaus sūnus, jeigu jis gyvena kaip jūs.

DON ŽUANAS. Pone, jeigu jūs atsisėstumėte, jums būtų geriau kalbėti.

DON LUI. Ne, akiplėša, nesisėsiu aš ir nekalbėsiu daugiau – aš matau gerai, kad mano žodžiai visiškai nepasiekia tavo širdies. Tačiau žinok, nevertas sūnau, kad su savo darbais išvarei tėvą iš kantrybės ir kad aš greičiau, negu tu manai, sugebėsiu padaryti galą tavo paleistuvystėms, aplenksiu dangaus rūstybę ir, pats tave nubaudęs, nusiplausiu gėdą, kad esu tavo tėvas. *(Išeina)*

V SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS

DON ŽUANAS. A! Mirkit jūs kaip galėdamas greičiau – tai geriausia, ką jūs galit padaryti. Viskas turi eiti savo keliu, ir mane pasiutys imą, kai matau, kad tėvai gyvena tiek pat, kiek jų sūnūs. *(Puola į fotelį)*

SGANARELIS. Ai pone, jūs neteisingai elgiatės!

DON ŽUANAS. Neteisingai?

SGANARELIS. Pone...

DON ŽUANAS *(keliasi iš fotelio)*. Aš elgiuosi neteisingai?

SGANARELIS. Taip, pone, jūs elgėtės neteisingai, kad klausėtės tų visų jo kalbų, o jums reikėjo jį – už sprando ir lauk. Kas tai matęs šitokią įžūlybę? Tėvas ateina pas sūnų bartis, kalba jam, kad reikia pasitaisyti, atminti savo aukštą kilmę, gyventi, kaip doram žmogui pridera, ir dar bent šimtą panašių kvailysčių! Nejau tai gali pakęsti toks žmogus kaip

jūs, kuris pats žino, kaip reikia gyventi? Aš stebiuosi jūsų kantrybe, o jei pats būčiau jūsų vietoj buvęs, tai būčiau jį išprašęs. (*I šalį*) O prakeiktas pataikavime, kaip tu mane žemini!

DON ŽUANAS. Vakarienės ilgai dar laukt reikės?

VI SCENA

DON ŽUANAS, DONA ELVIRA, RAGOTENAS, SGANARELIS

RAGOTENAS. Pone, atėjo viena ponija, užsidengusi šydu, – ji nori su jumis pakalbėti.

DON ŽUANAS. Kas tokia galėtų būti?

SGANARELIS. Reikia pamatyti.

DONA ELVIRA. Nesistebėkite, don Žuanai, kad matote mane šiuo metu ir su šia apranga. Svarbi priežastis privertė mane eiti pas jus, nes tai, ką aš turiu jums pasakyti, nieku gyvu negali būti atidėta. Dabar aš jau nebedegu pykčiu kaip tada, aš dabar jau visai nebe tokia, kokia buvau rytą. Prieš jus stovi nebe ta dona Elvira, kuri keikė jus, kurios įsiliepsnojusi siela svaidė vien grasinimus ir alsavo kerštu. Dangus pašalino iš mano sielos visą niekingą aistrą, kurią jaučiau jums, visą nuodėmingo potraukio audringumą, visus gėdingus žemiškos, grubios meilės viesulus, o mano širdyje paliko jums vien tyrą liepsną, apvalytą nuo visokio jautulingumo, grynai šventą švelnumą, meilę, atsisakiusią nuo visko, visko, besirūpinančią ne savimi, o vien tikrai jūsų gerove.

DON ŽUANAS (*Sganareliui*). Tu, rodos, verki?

SGANARELIS. Atleiskite.

DONA ELVIRA. Ši meilė, tobula ir tyra, atvedė mane čionai dėl jūsų gero, įspėti jus paties dangaus vardu ir pamėginti gelbėti jus nuo bedugnės, į kurią jūs puolate. Taip, don Žuanai, aš žinau, koks palaidas jūsų gyvenimas, ir dangus, apšvietęs mano dvasią ir atvėręs akis į mano paklydimus, įkvėpė man mintį eiti pas jus ir pasakyti jums, kad jūsų nuodėmės jau išsėmė jo gailestingumą, kad jo siaubinga rūstybė gali

kristi ant jūsų, kad jūs galit jos išvengti, jei tučtuojau darysit atgailą, ir kad gal vos viena diena jums beliko, kuomet dar galite nukreipti nuo savęs visų didžiausiąją nelaimę. Kai dėl manęs – jau nebesieja manęs su jumis jokie žemiški ryšiai. Aš, dangaus malone, išsižadėjau visų beprotiškų minčių; mano jau apsispręsta – aš pasitraukiu iš pasaulio ir tik vien meldžiuosi, kad dar gaučiau pagyventi tiek, jog spėčiau atsipirkti savo padarytą kaltę ir griežta atgaila nusipelnyti atleidimą dėl to svai gulio, kuriame mane buvo paskandinusi smerktinų aistrų audra. Tačiau ir pasitraukus iš pasaulio, man būtų didžiausia širdgėla, jei žmogus, mano taip mylėtas, taptų kraupiu dangaus teisdarystės pavyzdžiu, o man būtų neapsakomas džiaugsmas, jei įstengčiau padėti jums nukreipti nuo savęs baisų smūgį, kuris jums gresia. Maldauju jus, don Žuanai, suteikite man kaip paskutinę malonę šią saldzią paguodą, neatstumkite savo išganymo, melste meldžiu jus su ašaromis, ir jei jūs abejingas savo gerovei, tai nebūkit abejingas mano maldavimui – pasigailėkit manęs, kad neturėčiau kentėti tos baisios gėlos, matydama jus pasmerk tą į amžiną ugnį.

SGANARELIS (*į šalį*). Vargšė moteriškė!

DONA ELVIRA. Aš jus mylėjau be galo be krašto, niekas pasauly man nebuvo toks brangus kaip jūs, aš pažeidžiau savo apžadus dėl jūsų, aš viską padariau dėl jūsų, o iš jūsų tik to vieno atlygio maldauju – pataisyti savo gyvenimą ir atsitraukti nuo pražūties. Maldauju jus, gelbėkitės arba dėl meilės pačiam sau, arba dėl meilės man. Dar sykį, don Žuanai, maldauju jus su ašaromis, o jeigu jums nepakanka ašarų moters, kurią jūs mylėjote, – aš maldauju jus dėl visko, kas dar gali pajudinti jūsų širdį.

SGANARELIS (*į šalį*). Tai tigro širdis!

DONA ELVIRA. Aš išeinu po šio pasikalbėjimo, tai visa, ką turėjau jums pasakyti.

DON ŽUANAS. Ponia, jau vėlus laikas, likite čia; jūs būsite apnakvinta kaip tik galima geriausiai.

DONA ELVIRA. Ne, don Žuanai, neužlaikykite ilgiau manęs.

DON ŽUANAS. Ponia, jūs man padarytumėte malonumą, jei pasiliktumėte, užtikrinu jus.

DONA ELVIRA. Ne, sakau jums, neiekvokim laiko tuščioms kalboms. Leiskite man greičiau išeiti, nesisiūlykite lydėti manęs, tikrai galvokite, kaip pasinaudoti tuo, ką jums kalbėjau.

VII SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS, TARNAI

DON ŽUANAS. O tu žinai ką – aš dar pajutau kiek jausmo jai; ji man gana miela pasirodė su savo keistomis naujybėmis, ir jos nerūpestingas apdaras, jos sielvartingas žvilgsnis, jos ašaros įžiebė many vieną kitą išblėsusio ugniakuro žariją.

SGANARELIS. Tai, kitaip sakant, jos žodžiai nepaveikė jūsų visiškai.

DON ŽUANAS. Vakarienę greičiau.

SGANARELIS. Klausau!

DON ŽUANAS (*sėsdamasis prie stalo*). Sganareli, reikia vis dėlto pagalvoti apie taisymąsi.

SGANARELIS. O, taip!

DON ŽUANAS. Taip, dievaži, reikia pasitaisyti; dar dvidešimt, trisdešimt metų šitaip pagyventi, o tada pagalvosim apie save.

SGANARELIS. O!

DON ŽUANAS. Ką tu sakai?

SGANARELIS. Nieko, štai vakarienė.

Jis ima vieną kąsnį iš paduotų patiekalų ir dedasi į burną

DON ŽUANAS. Tau, rodos, vienas žandas ištinęs: kas tai? Sakyk gi, kas tau yra?

SGANARELIS. Nieko.

DON ŽUANAS. Parodyk. Cho cho, gi jam votis išsikėlusį ant žando. Greičiau šen lancetą – prapjauti reikia. Vargšas vaikiną vos beišveria, o tasai skaudulys gali jį uždusinti. Matot, kaip ištvinkę! A, koks niekšas jūs esate!

SGANARELIS. Dievaži, pone, aš norėjau paragauti, ar virėjas nepersūdė arba pipirų per daug nepridėjo.

DON ŽUANAS. Na, sėskis čia ir valgyk. Atrasiu tave, kai pavalgysiu. Tu alkanas, kaip matau.

SGANARELIS (*sėdasi prie stalo*). Kurgi ne, pone! Juk nieko nevalgęs nuo pat ryto. Ragaukit šito – tai visų skaniausia.

Kai tik Sganarelis pasideda ką į lėkštę valgyti, vienas liokajus tuoj paima jo lėkštę ir nukelia į šalį

Mano lėkštę! mano lėkštę! Pamažu, meldžiamasis! Kad tu surūgtum, kūmai, koks tu miklus švarias lėkštes dėlioti! O jūs, mano mažasis Lavjoletai, kaip mokat laiku vyno įpilti!

Kol vienas liokajus pila Sganareliui vyno, kitas vėl nukelia jo lėkštę

DON ŽUANAS. Kas ten beldžiasi taip labai?

SGANARELIS. Kuris velnias dar čia ateina trukdyti mums valgyti?

DON ŽUANAS. Aš noriu bent pavalgyti ramiai, – tegu neleidžia nieko.

SGANARELIS. Leiskit, aš eisiu pats pasižiūrėti.

DON ŽUANAS. Kas yra? Kas atėjo?

SGANARELIS (*linktelėja galvą taip kaip kitados statula*). Šitas... tenai!

DON ŽUANAS. Einu pažiūrėti ir parodysiu, kad niekas neprivers manęs sudrebėti.

SGANARELIS. Ai, vargšas Sganareli, kur tau lįsti slėptis?

VIII SCENA

DON ŽUANAS, KOMANDORO STATULA (kuri įeina ir atsisėda prie stalo)
SGANARELIS, TARNAI

DON ŽUANAS. Kėdę ir – valgyti, greičiau! (*Sganareliui*) Na, sėskis prie stalo.

SGANARELIS. Pone, aš nebenoriu valgyti.

DON ŽUANAS. Sėskis, sakau. Gerti! Į komandoro sveikarą! Noriu su tavim susidaužti, Sganareli. Įpilkit jam.

SGANARELIS. Pone, kad man nesinori gerti.

DON ŽUANAS. Gerk ir padainuok komandorui pralinksminti savo dainelę.

SGANARELIS. Kad aš užkimęs, pone.

DON ŽUANAS. Niekis, niekis! O jūs, kiti, prieikit ir tarkit jam.

STATULA. Don Žuanai, užteks. Aš jus kviečiu ateiti rytoj vakarienės pas mane. Ar jums pakaks drąsos?

DON ŽUANAS. Taip, aš ateisiu, lydimas vieno Sganarelio.

SGANARELIS. Aš labai atsiprašysiu: man rytoj pasninkas.

DON ŽUANAS (*Sganareliui*). Paimk žiburį.

STATULA. Kas dangaus siųstas, tam šviesos nereikia.

PENKTAS VEIKSMAS

I SCENA

DON LUI, DON ŽUANAS, SGANARELIS

DON LUI. Kaip, sūnau! Argi tai gali būti, kad dangaus malonė išklausė mano maldų? Ar tai tiesa, ką jūs man sakote? Ar neapgauđinėjate jūs manęs melaginga viltimi? Aš galiu nors kiek tikėti nuostabia naujiena apie jūsų atsivertimą?

DON ŽUANAS (*veidmainiauja*). Taip, jūs regite mane išsižadėjusį visų savo paklydimų, aš jau šiandie nebe tas, kas buvau vakar vakare, dangus ūmai padarė manyje permainą, kuri nustebins visą pasaulį. Jis sukrėtė mano širdį ir atvėrė man akis, ir dabar aš su siaubu žvelgiu į savo ilgą apakimą bei nedorybių pilną būrąjį gyvenimą. Aš svarstau dvasioje visus savo bjaurius darbus ir stebiuosi vien, kaip tai dangus mane kentė šitiek laiko, nepaleidęs ant mano galvos bent dvidešimties savo baisingų teisdarystės smūgių. Aš regiu, kokią didžią malonę suteikė man gerasis dangus, kad nenubaudė manęs už nusidėjimus mano, ir aš imuosi pasinaudoti tuo kaip reikiant, aš padarysiu, kad viso pasaulio akivaizdoje suspindėtų staigi mano gyvenimo permaina, aš tuo būdu išpirksiu papiktinimą, kilusį dėl mano praeities darbų, ir pasistengsiu nusipelnyti, kad dangus man atleistų viską. Štai į ką bus dabar sukaupotos visos mano pastangos, ir jus maldauju, pone, kad teiktumėtės paremti šį mano

sumanymą ir padėtumėte išsirinkti tokį žmogų, kuris man būtų vado-
vu, ir aš, sekdamas juo, galėčiau tvirtai žengti naujuoju gyvenimo keliu.
DON LUI. O sūnau mano, kaip lengvai grįžta tėvo meilė ir kaip greitai
išdyla iš atminties sūnaus kaltės, kai tik išgirsti bent mažiausią žodelį
atgailos! Jau aš nebeatmenu visų tų kartelių, kur jūs man pridarėte, –
viską išlygino žodžiai, kuriuos aš ką tik girdėjau iš jūsų. Prisipažįstu –
aš pats nebesižinau, kaip man yra, aš lieju džiaugsmo ašaras; visos mano
maldos dangaus išklaustos, ir aš nebeturiu ko daugiau maldauti. Apka-
binkite mane, mano sūnau, ir, maldauju, ištesėkite ligi galo savo pa-
girtiną nusistatymą. O aš eisiu tiesiai iš čia pas jūsų motiną, nešiu jai
šią linksmą naujieną, pasidaly sim abudu tuo saldžiu džiaugsmu ir dėko-
sime dangui už tuos šventus pasiryžimus, kuriuos jis įkvėpė jums.

II SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS

SGANARELIS. O pone, kaip aš džiaugiuosi jūsų atsivertimu! Jau se-
niai aš laukiau to, ir štai, dėkui dangui, visi mano troškimai išsipildė.

DON ŽUANAS. Po velnių, koks tu kvailas!

SGANARELIS. Kvailas?

DON ŽUANAS. Nejaugi tu priėmei už teisybę, ką aš dabar kalbėjau,
ir manei, kad mano lūpos sako tą, kas mano širdy?

SGANARELIS. Kaip?! Tai jūs... jūs ne... jūsų... O! Tai žmogus! Tai žmo-
gus! Tai žmogus!

DON ŽUANAS. Ne, ne, aš nepasikeičiau nė kiek, ir mano jausmai –
vis tie patys.

SGANARELIS. Ir jūs nepasiduodate net po šito neregėto stebuklo –
kad statula vaikšto ir kalba?

DON ŽUANAS. Yra, tiesa, čia kai ko, ko aš nesuprantu; tačiau, nors
kažkas ten būtų, – niekas neįstengs nei mano proto įtikinti, nei mano
širdies pajudinti, ir jeigu aš kalbėjau, kad noriu pasitaisyti ir gyventi

pavyzdinčiai, tai čia buvo mano grynai politinis planas, naudinga klaida, būtina veidmainystė, aš turėjau prisiversti šitaip, nes reikėjo palenkti į save tėvą, kadangi man jis dabar reikalingas, ir apsidrausti nuo daugybės nemalonumų, kurių man žmonės galėtų pridaryti. Aš kalbu su tavim atvirai, Sganareli, aš patenkintas, kad turiu liudininką, kuris žino mano sielos gelmes ir tikrąsias priežastis, verčiančias mane taip, o ne kitaip elgtis.

SGANARELIS. Kaip! Vadinasi, jūs visiškai netikite niekuo, o norite, kad jus laikytų geru žmogum?

DON ŽUANAS. O kodėl ne? Juk šitiek yra žmonių tokių kaip aš, kurie užsiima tuo amatu ir naudojami ta pačia kauke, kad tik apgautų kitus!

SGANARELIS. A! Tai žmogus! Tai žmogus!

DON ŽUANAS. Dabar to niekas nebesigėdi: veidmainystė yra madinga yda, o visos madingos ydos eina dorybėmis; gero žmogaus vaidmuo yra pats geriausias iš visų, kokius tik galima šiandien vaidinti, o veidmainio amatas yra nuostabiai patogus. Tai – menas, kurio dėka visada yra gerbiama apgaulė, ir tegu ją net išvilks į aikštę, tai ir tada niekas prieš ją nedrįs išsižioti. Visas kitas žmonių ydas galima kritikuoti, kiekvienam valia jas atvirai užpuldinėti; tuo tarpu veidmainystė yra privilegijuota, ji nuosava ranka užčiaupia burną kiekvienam ir ramiausiai naudojasi ypatinga teise – likti nebausta. Visi, kas už veidmainystę, sudaro savo šelmystėms glaudžią draugiją, ir tada užkabink tikrai vieną kurį – tuoj visi šoks tau į akis, o tie žmonės, kuriuos visi žino elgiantis dorai ir kurių nuoširdumu netenka abejoti, – tie, žinai, visada lieka mulkais: jie per savo gerumą pakliūva į sukčių žabangas ir, patys to nematydami, padeda tiems šelmiams vykdyti gražius darbelius. O, kad tu žinotum, kiek aš pažįstu tokių, kurie šitokiomis klastomis gudriai rehabilitavosi iš savo jaunų dienų paleistuvysčių, pasidarė skydą iš religijos apsiausto ir, apsilvilkę tuo gerbtinu rūbu, turi teisę būti patys blogiausi žmonės pasaulyje! Tebūnie žinomos ir jų intrigos, tebūnie žinoma ir kas jie patys yra, – jie vis tiek nepraranda pasitikėjimo žmonių tarpe, nors jie kažin ko pridarytų, ir gana jiems kartą kitą nulenkti galvą,

atsidūsėri susigraudinus, akis perkreipti porą sykių – ir jau vėl jie teisūs žmonių akyse, nors ir kažin kaip elgtųsi. Tad štai po šita palaiminta skraiste aš ir noriu užsiglausti ir saugiai varyti toliau savo darbelius. Aš nemesiu savo mielų įpročių, aš tiktai stengsiuos slėptis ir linksminsiuos patyliukais. Ir jeigu mane kas užklups, aš nė piršto nepajudinsiu gintis – mūsiškių šutvė užstos mane ir apgins, nuo ko tik nori. Žodžiu, tai – geriausias būdas nebaudžiamam daryti visa, kas tik patinka. Aš prižiūrėsiu kitų elgesį, visus smerksiu, o geros nuomonės būsiu tik apie save. Ir jeigu kartais mane kas truputį užkabins, tai aš neatleisiu kol gyvas ir patylomis neapkėsiu tokio žmogaus kruvinai. Aš būsiu dangaus reikalų gynėjas ir, naudodamasis šia patogia priedanga, imsiu į nagą savo priešus, aš kaltinsiu juos bedievyste, aš sugebėsiu užpjudyti ant jų uolius tikinčiuosius, kurie, nesusigaudydami, ims viešai koneveikti juos ir, pasiremdami savo slapta įtaka, viešai pasmerks juos. Tai šitaip reikia naudotis žmonių silpnybėmis, šitaip išmintingas žmogus prisitaiko prie savo amžiaus nedorybių.

SGANARELIS. O dangau, ką aš girdžiu! Jums bet rūko tiktai pasidaryti veidmainiu, kad tobulai save atbaigtumėte iš visų pusių, ir tai jau bus visų niekšysčių apvainikavimas. Pone, šis paskutinis dalykas jau varo mane iš kantrybės, ir aš nebegaliu ištverti nieko nesakęs. Darykit man, kas tik jums patinka, – muškit mane, daužykit, užmuškit, jeigu norit, – vis tiek aš turiu išrėžti, kas man širdį slegia ir kaip ištikimas tarnas pasakyti, kas reikia. Taigi žinokite, pone, jog ąsotis vandenį neša tik tol, kol sudūžta; ir, kaip gražiai pasakė vienas rašytojas, – neatmenu tikrai kuris, – žmogus pasaulyje yra nelyginant paukštis ant šakos, šaka laikosi medžio, kas laikosi medžio, – laikosi gerų pamokymų, geri pamokymai vertesni negu gražūs žodžiai, gražūs žodžiai sakomi karaliaus dvare, karaliaus dvare yra dvariškių, dvariškiai vaikosi madų, mados eina iš fantazijos, fantazija yra tokia dvasios galia, dvasia duoda mums gyvybę, gyvybė baigiasi mirtimi, mirtis mus verčia galvoti apie dangų, dangus yra viršum žemės, žemė – tai ne jūra, jūroje būna audrų, audros blaško laivus, laivams reikalingi geri vairuotojai, geri vairuotojai turi

išminties, išminties neturi jauni žmonės, jauni žmonės turi klausyti senių, seniai mėgsta turtą, turtas daro turtuolius, turtuoliai tai ne vargšai, vargšai kenčia skurdą, skurdas nepripažįsta įstatymų, o kas nepripažįsta įstatymų, tas gyvena kaip gyvulys – vadinasi, išvada: jūs būsit nugrūstas į pragarą ir atiduotas velniams.

DON ŽUANAS. O, gražumas išvedžiojimo!

SGANARELIS. Jei po to dar jūs nenorit pasiduoti, tai juo blogiau jums.

III SCENA

DON KARLOSAS, DON ŽUANAS, SGANARELIS

DON KARLOSAS. Don Žuanai, labai gerai, kad aš jus laiku sutikau; pakalbėti su jumis ir sužinoti, kas jūsų nuspręsta, man daug parankiau šičia negu pas jus. Jūs žinote, kad tas dalykas manęs laukia ir kad aš tą reikalą apsiėmiau jums girdint. Kai dėl manęs, tai – neslėpsiu – trokšte trokštu, kad viskas išsispręstų taikiu būdu, ir padaryčiau viską, kad tik palenkčiau jūsų protą pasukti tuo keliu ir išgirsčiau, kaip jūs viešai mano seserį pavadinsit savo žmona!

DON ŽUANAS (*veidmainiauja*). Deja! Aš visa širdimi trokščiau duoti jums satisfakciją, kokios jūs norite, tačiau dangus tam tiesiogiai priešinasi: jis mano širdžiai įkvėpė mintį pakeisti gyvenimą, ir aš dabar nieko daugiau negalvoju, kaip tik atsisakyti visų žemiškųjų ryšių, kuo greičiausiai išsižadėti visų pasaulio tuštybių ir nuo šiolei griežtu gyvenimu stengris atitaisyti visą tą baisią nedorovę, į kurią mane buvo įstūmęs neprotingas jaunystės karštis.

DON KARLOSAS. Jūsų ketinimai, don Žuanai, nė kiek neprieštarauja tam, ką aš kalbu, – galima gyventi su teisėta žmona ir vykdyti tas pagirtinas mintis, kurias jums įkvėpė dangus.

DON ŽUANAS. Deja, visai negalima! Jūsų sesuo irgi taip pat nori padaryti: ji nusprendė grįžti į vienuolyną, malonė aplankė mus abu tuo pat metu.

DON KARLOSAS. Jos grįžimas į vienuolyną negali mūsų patenkinti, nes visi manys, jog ji taip pasielgė dėl to, kad jūs paniekinot ją ir mūsų šeimą, o mūsų garbė reikalauja, kad ji gyventų su jumis.

DON ŽUANAS. Užtikrinu jus, tai neįmanoma. Aš, iš savo pusės, tik to ir troškau, ir dar šiandien klausiausi dangaus patarimo tuo reikalu; tačiau pasiklausęs tuojau išgirdau balsą, kuris man tarė, kad aš privalęs negalvoti apie jūsų seserį ir kad su ja aš tikrai negausias išganymo.

DON KARLOSAS. Nejaugi jūs, don Žuanai, tikėtės apgauti mus šiais gražiais pasiteisinimais?

DON ŽUANAS. Aš klausau dangaus balso.

DON KARLOSAS. Ir jūs norite, kad aš pasitenkinčiau tokiomis kalbomis?

DON ŽUANAS. Dangus taip nori, ne aš.

DON KARLOSAS. Tad jūs pagrobėt mano seserį iš vienuolyno tam tikrai, kad paskui ją pamestumėt?

DON ŽUANAS. Tokia dangaus valia.

DON KARLOSAS. Ir mes nukėsime tą gėdą savo šeimoje?

DON ŽUANAS. Reikalaukit atsakymo iš dangaus.

DON KARLOSAS. Tai ką! Vien dangus ir dangus?

DON ŽUANAS. Dangus nori, kad būtų taip.

DON KARLOSAS. Gana, don Žuanai, aš supratau jus. Atsiskaitysiu su jumis paskui – čia nėra tam tinkama vieta, bet netrukus aš sueiškosiu jus.

DON ŽUANAS. Jūs padarysit, kaip jūs norėsit. Jūs žinote, kad esu ne iš bailiųjų ir moku vartoti špagą, kai man prireikia. Netrukus aš eisiu čia siaura ir nuošalia gatvele didžiojo vienuolyno linkui; bet aš, iš savo pusės, pareiškiu jums, jog anaiptol nenoriu kautis, – dangus man draudžia ir galvoti apie tai; tačiau jei jūs mane užpulsit, tai pažiūrėsim, kaip išeis.

DON KARLOSAS. Pažiūrėsim, tikrai, pažiūrėsim!

IV SCENA

DON ŽUANAS, SGANARELIS

SGANARELIS. Pone, kokį velnią čia jūs dar prasimanėt? Čia jau blogiau nei visa kita, – verčiau jau, manding, buvo jums likti tokiame, koks buvote pirma. Aš vis dar tikėjausi jūsų išganymo, bet dabar nustojau vilties ir manau, kad dangus, kentęs jus ligi šiol, tos paskutinės baisybės nebekęs.

DON ŽUANAS. Na jau, na jau, dangus ne toks griežtas kaip tu, ir jei kiekvieną kartą, kada žmonės...

SGANARELIS (*pamatęs šmėklą*). Ai! Pone, štai dangus kalba į jus ir siunčia jums įspėjimą.

DON ŽUANAS. Jei dangus man siunčia įspėjimą, tai jis turėtų kalbėti truputį aiškiau, kad aš suprasčiau.

V SCENA

DON ŽUANAS, ŠMĖKLA (*moteriškė su šydu*), SGANARELIS

ŠMĖKLA. Don Žuanui beliko vos valandėlė laiko šauktis dangaus gailėstingumo, o jeigu tuojau nedarys atgailos, tai jo pražūtis tikra.

SGANARELIS. Girdite, pone?

DON ŽUANAS. Kas drįsta tarti tokius žodžius? Balsas tartum pažįstamas.

SGANARELIS. Ai! Pone, tai šmėkla – pažįstu iš eigasties.

DON ŽUANAS. Šmėkla, akių apgaulė ar pats velnias – aš noriu patirti, kas čia yra?

Šmėkla pakeičia savo pavidalą ir apsireiškia kaip Laikas su dalgiu rankoj

SGANARELIS. O dangau! Ar jūs matėt, kaip persimainė pavidalas?

DON ŽUANAS. Ne, ne, niekas neįstengs man įvaryti baimės, ir aš tuojau išmėginsiu savo špagą, ar čia kūnas, ar dvasia.

Kai don Žuanas nori smogti špaga, šmėkla dingsta

SGANARELIS. O pone! Šitiek įrodymų – pasiduokit jūs greičiau ir imkit atgailoti!

DON ŽUANAS. Ne, ne, kad ir kažkas atsitiktų, – niekas negalės pasakyti, kad aš galįs atgailoti. Eime, sek mane.

VI SCENA

STATULA, DON ŽUANAS, SGANARELIS

STATULA. Sustokit, don Žuanai. Jūs man vakar davėte žodį, kad ateišite pas mane vakarienės.

DON ŽUANAS. Taip. Kur eiti?

STATULA. Duokit man ranką.

DON ŽUANAS. Štai.

STATULA. Don Žuanai, kas užkietėjęs nuodėmėse, to laukia baisi mirtis, kas atstūmė dangaus malones, tą išstiks dangaus perkūnai.

DON ŽUANAS. O dangau! Ką aš jaučiu! Mane visą degina neregima ugnis, aš nebėgaliu išverti, visas mano kūnas tarsi laužas liepsnoja! Oi! Smarkus griausmas; didžio spindesio žaibai spiria į Don Žuaną; prasišveria žemė ir praryja jį, ir iš tos vietos, kur jis įkrito, iškyla didelės liepsnos

SGANARELIS. Ai! Mano alga, mano alga! Tai še: jo mirtis – visiems į sveikatą. Užrūstintas dangus, paminti po kojų įstatymai, suvedžiotos mergaitės, nešlove užtrauktos šeimos, įžeisti tėvai, pražudytos moterys, iki paskutiniosios priveikti vyrai – visi, visi patenkinti; tik aš vienas vargšas nelaimingas – šitiek metų išstarnavęs, ir tiek tegavau atpildo, kad savo akimis pamačiau, kaip mano pono pasileidimas susilaukė pačios baisiausios pasaulyje bausmės. Mano alga! Mano alga! Mano alga!